

# Raskorak između suvremene normativne literature i uporabe

---

Mirković, Ena

Master's thesis / Diplomski rad

2019

*Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj:* **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

*Permanent link / Trajna poveznica:* <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:142:408692>

*Rights / Prava:* [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

*Download date / Datum preuzimanja:* **2024-11-19**



*Repository / Repozitorij:*

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)



Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet Osijek

Diplomski studij hrvatskog jezika i književnosti i njemačkog jezika i književnosti

Ena Mirković

**Raskorak između suvremene normativne literature i uporabe**

Diplomski rad

Mentorica: prof. dr. sc. Vlasta Rišner

Osijek, 2019.

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet Osijek

Odsjek za hrvatski jezik i književnost

Katedra za suvremeni hrvatski jezik

Diplomski studij hrvatskoga jezika i književnosti i njemačkog jezika i književnosti

Ena Mirković

**Raskorak između suvremene normativne literature i uporabe**

Diplomski rad

Znanstveno područje humanističkih znanosti, polje filologije, grana kroatistike

Mentorica: prof. dr. sc. Vlasta Rišner

Osijek, 2019

## IZJAVA

Izjavljujem s punom materijalnom i moralnom odgovornošću da sam ovaj rad samostalno napravio te da u njemu nema kopiranih ili prepisanih dijelova teksta tuđih radova, a da nisu označeni kao citati s napisanim izvorom odakle su preneseni.

Svojim vlastoručnim potpisom potvrđujem da sam suglasan da Filozofski fakultet Osijek trajno pohrani i javno objavi ovaj moj rad u internetskoj bazi završnih i diplomskih radova knjižnice Filozofskog fakulteta Osijek, knjižnice Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku i Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

U Osijeku, 15. srpnja 2019.

Eva Mirbonić, 0122216823  
ime i prezime studenta, JMBAG

## Sažetak

Ako se glagole promatra prema predmetu radnje, uz povratne, postoje prijelazni i neprijelazni glagoli, odnosno glagoli koji imaju dopune u dativu i u akuzativu. Kao osnovna značenja dativa u gramatikama se navode korist ili šteta, namjena i usmjerenost, a kao značenja akuzativa granična direktivnost, vremensko značenje, mjera i način. Neki glagoli mogu biti i prijelazni i neprijelazni. U ovom će radu biti istražene objektivne alternacije upravo takvih, i to sljedećih glagola: *darovati/darivati, doći, ići, izbjeći, krasti, krenuti, lagati, naučiti, nuditi, platiti, pomagati/pomoći, ponuditi, poslužiti, pripasti/pripadati, savjetovati, služiti, smetati, suditi, učiti, zapasti i zasmetati*. Spomenute su glagole izdvojile Ivana Matas Ivanković i Goranka Blagus Bartolec u svom radu *Objektivne alternacije u dativu i akuzativu* te će upravo njihov rad poslužiti kao okosnica istraživanja. Opis svakog glagola provjerit će se u sljedećoj normativnoj literaturi: *Sintaksi hrvatskoga književnog jezika* R. Katičića, *Jezičnom savjetniku s gramatikom* ur. S. Pavešića, *Hrvatskom jezičnom savjetniku*, *Školskom rječniku hrvatskoga jezika*, *Rječniku hrvatskog jezika*, *Velikom rječniku hrvatskog standardnog jezika* te na mrežnoj stranici *Hrvatskog jezičnog portala*, a potom će pretraživanjem korpusa biti provjerena i upotreba. Pretraživanje korpusa obuhvatit će prvih 300 primjera pojedinog glagola na mrežnoj stranici Hrvatskog mrežnog korpusa (hrWaC) te će biti naveden točan broj dativnih i/ili akuzativnih rekcija. Cilj je rada provjeriti postoje li u upotrebi odstupanja od norme te, ako postoje, objasniti ih.

**Ključne riječi:** akuzativ, dativ, glagoli, objekt, rekcija

## Sadržaj

1. Uvod .....	1
2. Norme i normiranje .....	2
2.1. Pravopisna norma .....	2
2.2. Pravogovorna norma.....	2
2.3. Gramatička norma.....	2
2.4. Tvorbena norma .....	3
2.5. Sintaktička norma.....	3
2.6. Leksička norma .....	4
3. Normativna literatura.....	5
4. Objektne alternacije u dativu i akuzativu u hrvatskome jeziku.....	8
4.1. Glagoli s objektnim alternacijama u normi i upotrebi.....	8
4.1.1. <i>Darovati/darivati</i> .....	9
4.1.2. <i>Doći</i> .....	11
4.1.3. <i>Ići</i> .....	12
4.1.4. <i>Izbjeći</i> .....	13
4.1.5. <i>Krasti</i> .....	14
4.1.6. <i>Krenuti</i> .....	15
4.1.7. <i>Lagati</i> .....	16
4.1.8. <i>Naučiti</i> .....	17
4.1.9. <i>Nuditi</i> .....	18
4.1.10. <i>Platiti</i> .....	19
4.1.11. <i>Pomoći/pomagati</i> .....	21
4.1.12. <i>Ponuditi</i> .....	23
4.1.13. <i>Poslužiti</i> .....	25
4.1.14. <i>Pripasti/pripadati</i> .....	26
4.1.15. <i>Savjetovati</i> .....	27
4.1.16. <i>Služiti</i> .....	28
4.1.17. <i>Smetati</i> .....	30
4.1.18. <i>Suditi</i> .....	32
4.1.19. <i>Učiti</i> .....	33
4.1.20. <i>Zapasti</i> .....	34
4.1.21. <i>Zasmetati</i> .....	36
5. Zaključak .....	38
6. Literatura i izvori.....	39

## 1. Uvod

Hrvatski jezik, baš kao i svaki drugi jezik, ima svoje norme kojima je uređen te kojih bi se govornici trebali pridržavati. Poznato je kako u upotrebi jezika vrlo često dolazi do raznih odstupanja od norme. Budući da neki glagoli imaju dopune i u akuzativu i u dativu, ali često nije normativno pravilna uporaba obiju dopuna, u ovom će radu biti predstavljeni glagoli koji se smatraju problematičnima, a uz njih će biti navedeno što norma nalaže te će biti provjereno koji se oblik upotrebljava.

Na samom početku bit će definirane i objašnjene norme hrvatskog jezika s primjerima učestalih pogrešaka u upotrebi hrvatskog jezika. Potom će biti navedena normativna literatura (pravopis, gramatika, rječnik i jezični savjetnik) s najvažnijim naslovima te s rješenjima koja nudi. Time će biti predstavljen uvodni dio nakon kojeg slijedi iscrpno predstavljanje objektnih alternacija u dativu i akuzativu u hrvatskome jeziku. Rad obuhvaća 21 glagol: *darovati/darivati, doći, ići, izbjeći, krasti, krenuti, lagati, naučiti, nuditi, platiti, pomagati/pomoći, ponuditi, poslužiti, pripasti/pripadati, savjetovati, služiti, smetati, suditi, učiti, zapasti i zasmetati*. Navedenom su se temom detaljno bavile Ivana Matas Ivanković i Goranka Blagus Bartolec u svom znanstvenom radu *Objektne alternacije u dativu i akuzativu u hrvatskome jeziku*, a rezultati toga istraživanja bit će upotrijebljeni u ovome radu. Značenje svakog glagola, kao i ono što norma nalaže, bit će provjereno u *Školskom rječniku hrvatskog jezika*, *Rječniku hrvatskog jezika*, na *Hrvatskom jezičnom portalu*, u *Velikom rječniku hrvatskog standardnog jezika*, u *Hrvatskom jezičnom savjetniku*, ali i u starijem *Jezičnom savjetniku s gramatikom* urednika S. Pavešića te u *Sintaksi hrvatskog književnog jezika* R. Katičića.

Nakon što budu prikazani normativni savjeti, upotreba svakog glagola provjeravat će se u korpusu na mrežnoj stranici Hrvatskog mrežnog korpusa (hrWac), i to na način da će se pregledati prvih 300 primjera. Za svaki će glagol biti prebrojano koliko je pronađeno primjera za rekciju s dativom, a koliko za rekciju s akuzativom. Potom će biti opisano postoji li raskorak između norme i uporabe. Na kraju istraživanja svakog glagola uslijedit će tablica s nazivom glagola, padežnim pitanjima koja nude priručnici te omjerom alternacija s dativom, odnosno akuzativom, kako bi se dobio kratak pregled istraživanja određenog glagola.

U zaključku, na samom kraju rada, još će jednom biti predstavljeni rezultati istraživanja, odnosno bit će prikazano postoje li odstupanja od norme, u kojim primjerima te koliko su učestala, a potom će uslijediti popis cjelokupne literature koje je upotrijebljena u izradi ovog rada.

## 2. Norme i normiranje

Marija Znika o normama kaže sljedeće: „Latinski *norma* znači mjera, pravilo. Norme se pojavljuju na svakoj razini ljudske djelatnosti koja vodi nekome cilju i u svakom području ljudskoga djelovanja pa tako i u jeziku. Poznate su u svijetu ISO norme. Nekad su ovdje bile na snazi odredbe JUS-a – Jugoslavenskih standarda, a sad su na snazi odredbe Hrvatskih normi.“ (Znika, 2018: 11). Znika i opisuje što norma u jezikoslovlju podrazumijeva: „U jezikoslovlju se nazivom norma označuje skup pravila ili uopće osobina po kojima se uređuje jezik kakve manje ili više homogene govorne zajednice, koje pripadnici te zajednice smatraju obvezatnim i kojih se pridržavaju u govorenju i pisanju, posebno javnom.“ (Znika, 2018: 11).

Promatrajući jezična područja zahvaćena normom, postoje pravopisna (ortografska), pravogovorna (ortoepska), gramatička i leksička norma.

### 2.1. Pravopisna norma

Navedenom je normom uređen način pisanja pojedinih jezičnih jedinica. To se posebice odnosi na dvojbene situacije (npr. *na žalost* ili *nažalost*). Dakako, to ovisi o izboru pravopisnog priručnika jer se pravila djelomice razlikuju, a otuda onda i raznoliki izbori koji se s drugog gledišta ponekad smatraju pogreškom (npr. *neću* – *ne ću*, *grešnik* – *grješnik*) (Znika, 2019: 12).

### 2.2. Pravogovorna norma

Pravogovornom je normom propisano kako izgovarati određene jezične jedinice (npr. [*znaću*] iako se piše *znat ću*). Ta norma opisuje npr. da izgovor pri kojemu se gube vokali nije standardnojezičan (*idem radt* umjesto *idem raditi*). Također je obezvučenje zvučnih suglasnika na kraju riječi neprihvatljivo (*starok* umjesto *starog*), kao i zamjena određenih suglasničkih skupina određenim suglasnikom (*fala*, umjesto *hvala*) (Znika, 2018: 12).

Pravogovornom se normom uređuju i naglasna pitanja, a ona u hrvatskom standardnom jeziku ima posebnu vrijednost zbog raznolikosti mjesta i vrste naglasaka. Njom se propisuje, primjerice, da valja reći *gramàtika*, a ne *gràmatika*. Dakle, često se koriste pogrešni naglasci, ali su često stavljeni i na pogrešno mjesto (Znika, 2018: 13).

### 2.3. Gramatička norma

„Gramatička norma obuhvaća skup pravila kojima se uređuje samo ustrojstvo jezika. Gramatička norma daje u priručnicima temeljna pravila, ali ne opisuje sve moguće slučajeve pa nastaju dvojbe, a nerijetko i pogreške.“ (Znika, 2018: 14).



Na razini oblika, riječ je o morfološkoj normi (primjerice, treba li u genitivu množine imenice *prst* govoriti i pisati *prsti*, *prsta* ili *prstiju*). Za navedenu je normu karakterističan i gubitak izraznih razlika nekih oblika. Često će se naći akuzativni oblik odnosno zamjenice za živo tamo gdje bi trebao stajati oblik za neživo (*To je tekst kojega treba lektorirati. - ...koji treba lektorirati.*) (Znika, 2018: 14).

Kad se govori o imeničkoj i pridjevskoj sklonidbi zamjenica i pridjeva, kod nekih upotreba posvojnih zamjenica i povratno-posvojne zamjenice i dalje izaziva nesigurnost (Znika, 2018: 15). Osim toga, norma propisuje u opisnih pridjeva razlikovanje određenih i neodređenih oblika pridjeva. Pogrešno se razlikovanje određenosti i neodređenosti posebice javlja kad se pridjevi upotrebljavaju kao atributi, a pravila o nužnoj upotrebi samo jednog pridjevnog oblika dobro su opisana u gramatikama (imena mjesta, imena osoba, stručni nazivi, idiomi, fraze) (Znika; 2018: 15-16).

Uporabu pokaznih zamjenica *ovaj*, *taj*, *onaj* također treba razlikovati. Postoje dva načela: jedno se odnosi na to da se *ovaj* upotrebljava za ono što je blizu sugovorniku, *taj* za ono što mu je bliže, a *onaj* za ono što ni jednome ni drugome nije blizu. Drugo načelo kazuje da se *ovaj* upotrijebi za ono što je tu ili slijedi, a s druge strane, *taj* za ono što se smatra poznatim (Znika, 2018: 16).

U razgovornom funkcionalnom stilu često se upotrebljava nominativni oblik umjesto vokativnog u imenicama u kojih se nominativni oblik razlikuje od vokativnog (*Katarina, Vi ste novinarka?*) (Znika: 2018: 16).

#### **2.4. Tvorbena norma**

Tvoreni oblici ponekad izrazom ne izražavaju željeni sadržaj (*u potražnji za odgovorom* → *u potrazi za odgovorom*, *mađaronizacija* (proizvodnja mađarona) → *mađarizacija* (pomađarivanje), *zatvorenička bolnica* (nisu joj vlasnici zatvorenici) → *zatvorska bolnica* (bolnica koja je i zatvor). Problemi se često događaju i u glagolskoj tvorbi (*istaći/isteći*, *vrijeme nam ističe*, umjesto *vrijeme nam istječe*, *a netko se ističe znanjem*, *pocrveniti/pocrvenjeti*: *pocrvenila je nokte/pocrvenjela je od nelagode*) (Znika, 2018: 16-17).

#### **2.5. Sintaktička norma**

Navedena se norma odnosi na skupove riječi (sintagme), rečenice ili tekst. Njome su obuhvaćena pravila kojima se konstruiraju rečenice, poput sročnosti subjekta i predikata, atributa s imenicom, redoslijeda sintaktičkih sastavnica u stilski neobilježenom ili stilski obilježenom redu riječi, smještaja enklitika, upotrebe veznika te kada je propisano da treba razlikovati uzrok i posljedicu (*radi svojega spasenja (da bi se spasio)*; *kažnjen je zbog počinjenog djela*). Propisana

je i pravilna upotreba uzročnog veznika *jer* i vremenskog *pošto* koji se često upotrebljava u uzročnom značenju (*Nije mogao dalje igrati jer se umorio*, a ne *Nije mogao pravilno igrati pošto se umorio*.) (Znika, 2018: 17).

Može se reći da su najčešće pogreške u upotrebi u odnosu na ovu normu baš objektne alternacije, koje su u središtu pozornosti ovoga rada.

## **2.6. Leksička norma**

„Mnogi govornici hrvatskog jezika najviše promjena u jeziku te odstupanja od jezika kakav su učili u školi vide na leksičkoj razini.“ (Stolac, 2018: 36). To se najčešće događa zbog nerazlikovanja stilova u različitim komunikacijskim situacijama, odnosno zbog nesposobnosti postavljanja granica između privatne i javne komunikacije (Stolac, 2018: 36).

Leksička se norma odnosi na uporabu pojedinih riječi te je njome određeno da je pravilnije govoriti i pisati primjerice, *utikač* nego *šteker* itd. „Rječnik je u načelu otvoren popis i u nj mogu ulaziti i ulaze nove jedinice pa ga je teže normirati.“ (Znika, 2018: 21). Također je potrebno znati i pravilno upotrebljavati riječi preuzete iz drugih jezika.

### 3. Normativna literatura

Jezikoslovci ističu da svaki standardni jezik treba imati svoje priručnike u kojima je opisana ili propisana njegova standardnost. (Znika, 2018: 10). Standardni se jezik treba učiti jer on nikomu nije materinski. Često postoje jezične dvojbe kad se pokušava nešto reći ili napisati, a otkloniti dvojbe pomažu normativni priručnici. Osnovni su normativni priručnici pravopis, gramatika, rječnik i jezični savjetnik. Ovisno o dvojbi, odnosno pitanju na koje se traži odgovor, potrebno je posegnuti za jednim od spomenutih priručnika (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2006: 28).

Kao što je objašnjeno, postoje mnoga odstupanja na svim jezičnim razinama. Hrvatski standardni jezik tek od sedamdesetih godina 20. st. dobiva potrebne suvremeno koncipirane priručnike; gramatike, jednojezične rječnike i pravopise, pa to može biti razlog poteškoća u pravilnoj upotrebi hrvatskog standardnog jezika (Znika, 2018: 10). Budući da danas postoji velik broj kvalitetnih normativnih priručnika, navodi se izbor od nekoliko gramatika, rječnika i jezičnih savjetnika. Opširniji se popis donosi u zborniku *Hrvatski jezik u XX. stoljeću* (ur. Marko Samardžija i I. Pranjković, 2006.), kao i u tekstu Diane Stolac (2018: 29-41).

#### Pravopis

D. Brozović<sup>1</sup> o pravopisu kaže sljedeće: „Način na koji se grafički znakovi (slova, interpunkcija) upotrebljavaju za pisanje kojega jezika; skup pravila što vrijede za grafiju kojega jezika. Osim načina na koji se pišu glasovi, pravopis obuhvaća i upotrebu interpunkcijskih i pravopisnih znakova. Pravopis određuje i upotrebu velikih i malih slova, sastavljeno i rastavljeno pisanje riječi, pisanje riječi iz stranih jezika i dr.“

Od pravopisa tiskanih u 21. stoljeću izdvajaju se sljedeći:

Anić, Vladimir; Silić, Josip, 2001. *Pravopis hrvatskoga jezika*. Zagreb: Novi Liber, Školska knjiga.

Babić, Stjepan; Finka, Božidar; Moguš, Milan, 2002. *Hrvatski pravopis*. Zgreb: Školska knjiga

Badurina, Lada; Marković, Ivan; Mićanović, Krešimir, 2007. *Hrvatski pravopis*. Zagreb: Matica hrvatska

Jozić, Željko, ur., 2013. *Hrvatski pravopis*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje

---

<sup>1</sup> Citirano prema: Brozović, Dalibor. 1999. *Hrvatska enciklopedija: O – Pre*. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, str. 738-739.

Mnogi hrvatskim jezikom pišu na računalu pa postoji način kako da se i tijekom takvog pisanja smanje jezične pogreške. A. Frančić, L. Hudeček i M. Mihaljević (2006: 30) donose i popis računalnih pravopisa koji su izrađeni za hrvatski jezik:

- *HACHEK*, Hašek – Hrvatski akademski spelling-checker
- *Hrvatska riječ*
- *Hrvatski računalni pravopis*
- *HSC* (Hrvatski spelling checker)
- *Korektor*, Croatian spell checker
- *Lapis*, Croatian spell cecker.

## **Gramatika**

„U normativnoj se gramatici utvrđuju pravila što ih se moraju držati govornici pojedinoga standardnog jezika kako bi tim jezikom pravilno govoriti i pisati.“<sup>2</sup>

Od normativne gramatičke literature izdvaja se sljedeće:

Babić, Stjepan, 1986. *Tvorba riječi u hrvatskom književnom jeziku – Nacrt za gramatiku*. Zagreb: HAZU.

Babić, Stjepan i dr., 1991. *Povijesni pregled, glasovi i oblici hrvatskoga književnog jezika – Nacrt za gramatiku*. Zagreb: HAZU.

Barić, i dr., 2005. *Hrvatska gramatika*. Zagreb: Školska knjiga

Katičić, Radoslav, 1991. *Sintaksa hrvatskog književnog jezika – Nacrt za gramatiku*. Zagreb: HAZU.

Silić, Josip; Pranjković, Ivo, 2005. *Gramatika hrvatskog jezika za gimnazije i visoke učilišta*. Zagreb: Školska knjiga.

Vukušić, Stjepan; Zoričić, Ivan; Graselli-Vukušić, Marija, 2007. *Naglasak u hrvatskome književnome jeziku – Nacrt za gramatiku*. Zagreb: Globus

---

<sup>2</sup> Citirano prema: Brozović, Dalibor. 1999. *Hrvatska enciklopedija: Fr – Ht*. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, str. 319.

## Jednojezični rječnici

Jednojezični je rječnik priručnik koji donosi popis riječi jednoga jezika i njihova značenja.<sup>3</sup>

Izdvajaju se sljedeći suvremeni rječnici:

Anić, Vladimir, 1991. *Rječnik hrvatskoga jezika*. Zagreb: Novi Liber.

Klaić, Bratoljub, 1978. *Rječnik stranih riječi*. Zagreb: NZ MH.

*Hrvatski enciklopedijski rječnik*, 2002. Gl. ur. Matasović, Ranko; Jojić, Ljiljana. Zagreb: Novi Liber.

Šonje, Jure, ur., 2000. *Rječnik hrvatskog jezika*. Zagreb: Leksikografski zavod M. Krleža i ŠK.

*Veliki rječnik hrvatskoga standardnog jezika*, 2015. Gl. ur. Jojić, Ljiljana. Zagreb: Školska knjiga.

## Jezični savjetnici

Jezični je savjetnik priručnik u kojem se rješavaju gramatičke, leksičke, pravopisne ili prozodijske dvojbe. (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2006: 35).

Izdvajaju se sljedeći jezični savjetnici:

Barić, Eugenija i dr., 1999. *Hrvatski jezični savjetnik*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Pergamena i Školska knjiga.

Dulčić, Mihovil, ur., 1997. *Govorimo hrvatski*. Zagreb: Hrvatski radio, Naklada NAPRIJED d.d.

---

<sup>3</sup> Citirano prema: Brozović, Dalibor. 1999. *Hrvatska enciklopedija: Pri – Sk*. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, str. 674.

## 4. Objektne alternacije u dativu i akuzativu u hrvatskome jeziku

### 4.1. Glagoli s objektnim alternacijama u normi i upotrebi

I. Matas Ivanković i G. Blagus Bartolec (2018: 158) ističu da prijelazni glagoli prototipno otvaraju mjesto imenskoj riječi u akuzativu, a objekt u dativu obilježje je neprijelaznih glagola.

Kao osnovno značenje dativa navodi se usmjerenost prema cilju, to jest negranična direktivnost (Silić, Pranjković, 2005: 219), a ona se onda ostvaruje kao namjena, smjer, korist ili šteta i pripadnost. Akuzativna su značenja: dostizanje cilja, tj. granične direktivnosti (*uhvatiti koga*), vrijeme (*putovati sljedeći tjedan*), mjera (*čekati cijeli mjesec*), način (*hodati ruku pod ruku*). Uz neke glagole u hrvatskom jeziku postoji mogućnost upotrebe objekta i u dativu i u akuzativu, bez obzira na to je li glagol prijelazni ili neprijelazni, a upravo je u tim slučajevima riječ o kriteriju usmjerenosti (I. Matas Ivanković, G. Blagus Bartolec, 2018: 158-159).

U radu će biti analizirani glagoli koji uza se mogu imati i dativ i akuzativ. Riječ je o sljedećim glagolima: *darovati/darivati*, *doći* (u značenju 'snaći, zadesiti, koštati'), *ići* (*ide mu kocka*, *ide ga kocka*), *izbjeći*, *krasti*, *krenuti*, *lagati*, *naučiti*, *nuditi*, *platiti*, *pomoći/pomagati*, *ponuditi*, *poslužiti*, *pripasti/pripadati*, *savjetovati*, *služiti*, *smetati*, *suditi*, *učiti*, *zaspati*, *zasmetati*. Bit će provjeren njihov opis u priručnicima, kao i njihova upotreba.

Za pravilnu upotrebu spomenutih glagola važna je sintaktička norma. „Objektne su alternacije primarno sintaktička pojava, temelje se na valencijskom potencijalu pojedinih glagola, ali su uvjetovane i značenjskim potencijalom glagola koji u osnovi označuje radnju transfera, premještanja ili prijenosa čega sa subjekta na objekt ili usmjerenost radnje na objekt. Uz glagole s navedenim značenjima alternirani objekt koji označuje osobu primarno dolazi kao prva objektna dopuna.“ (I. Matas Ivanković, G. Blagus Bartolec, 2018: 158). U radu se istražuju glagoli s prvom objektnom dopunom za osobu koja je podložna alternacijama u dativu i akuzativu. Od navedenih glagola, jedini je glagol *izbjeći* onaj koji otvara mjesto objektnim dopunama koje uz živo označuju i neživo (*izbjeći kazni/kaznu*). S druge strane, glagolima *učiti/naučiti* alternacija zahvaća drugu objektnu dopunu koja označuje neživo (*učiti koga matematičari/matematiku*). Neki glagoli (*darovati/darivati*, *služiti/poslužiti*, *nuditi/ponuditi*) uz alternirani prvi objekt imaju i drugu objektnu dopunu u akuzativu ili instrumentalu, a ona najčešće označuje neživ sadržaj (okolnost, predmet, apstraktan sadržaj i sl.).

Međutim, često uz prvi objekt koji označuje osobu ili skupine osoba, stoje objekti koji označuju neživo te se temelje na metonimijskom odnosu s osobom umjesto koje stoje, odnosno umjesto osobe nerijetko kao objekt stoje imenice koje označuju prostor, postupak, tijelo i sl. Tomu

svjedoče primjeri poput: *Grad Zagreb darovat će Budimpešti spomenik Miroslava Krležu*. (darovat će stanovnicima grada Budimpešte), *...jedan od najznačajnijih kipara (...) darovao [je] svom rodnom Klanjcu vlastiti opus* (darovao je stanovnicima Klanjca) ..., *Sud ne sudi državi niti njezinoj politici...* (ne sudi stanovnicima države niti političarima) (I. Matas Ivanković, G. Blagus Bartolec, 2018: 158-159).

#### 4.1.1. Darovati/darivati

I. Matas Ivanković, G. Blagus Bartolec (2018: 162): „Glagolom *darovati/darivati* i prvim objektom u značenju primatelja koji podliježe alternaciji u dativu i akuzativu izražava se namjena.“

U suvremenim se rječnicima bilježe određene rekcije uz navedeni glagol. U ŠKRJ<sup>4</sup>- u je zabilježena rekcija *komu što* (*darovati/darivati komu knjigu/knjige*). RHJ<sup>5</sup> navodi sljedeće rekcije: *koga, koga čime, komu što*. HJP<sup>6</sup> navodi samo *što* te nema primjere s akuzativnim i dativnim objektom. VRH<sup>7</sup> navodi dva značenja: 1) 'dati na dar kao znak zahvalnosti, pažnje' (*Prihod od prodanih slika na aukciji darovali su za obnovu Dubrovnika; darovati komu knjigu; Svetomu ocu vjernici su darovali porculanski križ s pozlatom.*) i 2) 'prepustiti što darovniku u vlasništvo' (*darovati sinu/kćerki stan*). Dakle, ne navodi se dopuna u akuzativu. O tome glagolu pisala je i Rišner (2016: 250) koja navodi da glagol *darovati* u standardnom jeziku ima dativnu, a u razgovornom i jeziku medija akuzativnu dopunu. Navodi primjer kako je reklamnim obraćanjem kupcima *Za Valentinovo darujte svoju djevojku!*, u kojem glagol ima dopunu u akuzativu, prenesena obavijest o tome da djevojku treba darovati nekome „u posjed“ pa bi trebalo upotrijebiti dativ: *Darujte svojoj djevojci!*.

Pretražujući korpus te izdvajajući primjere iz upotrebe, dolazi se do sljedećih rezultata:

- *Na taj način ne prljate okoliš, a pomažete siromašnima jer novac od prodanog prikupljenog papira darujemo Crvenom križu*. (skole.hr);
- *Molim te opiši mi jedan post koji će mi darovati najveću dobrobit*. (vvz.hr);
- *Udruga za unapređivanje obrazovanja slijepih i slabovidnih osoba iz Zagreba darovala je našoj članici Elli Barišić govorni mobilni u vrijednosti 3.500,00 kn*. (udrugsljepih.hr);
- *Ljubičić je istaknuo kako izložbu daruju svojim suborcima i prijateljima generalima Mladenu Markaču i Anti Gotovini i upućuju im pozdrav u Haag*. (uspdr-delta.hr);

<sup>4</sup> ŠKRJ = Birtić, Matea i dr., 2012. *Školski rječnik hrvatskoga jezika*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Školska knjiga

<sup>5</sup> RHJ = Šonje, Jure, ur., 2001. *Rječnik hrvatskog jezika*. Zagreb: Leksikografski zavod „Miroslav Krleža“, Školska knjiga

<sup>6</sup> HJP = *Hrvatski jezični portal*. <http://77hjp.znanje.hr/>.

<sup>7</sup> VRH = *Veliki rječnik hrvatskoga standardnog jezika*, 2015. Gl. ur. Jojić, Ljiljana. Zagreb: Školska knjiga.

- *U prošlosti su mladići djevojkama, ali i obrnuto darivali pisanice kao znak ljubavi ili privrženosti . (kompost. hr);*
- *Dragi sudionici nagradne igre Sv. Nikola ti daruje dječji bicikl obavještavamo vas da je dobitnik nagrade Goran Antić iz Belog Manastira. (baranjamedija.hr);*
- *Već tradicionalno i ove godine Općina Pušća darovat će svoje umirovljenike (puscha.hr);*
- *Bakama i djedovima su djeca, korisnici Knjižnice, pripremila kratki prigodni program te ih darovala čestitkama i malim poklončićima. (tower-centar-rijeka.hr);*
- *Dragi kupci, u vrijeme darivanja Tezenis je odlučio darovati znakom pažnje svoje kupce; (tezenis.hr);*
- *Na kraju priredbe odabrat će se najuspješniji razred kojeg će ravnateljica darivati diplomom i slatkišima (rdm.hr);*
- *(...) da primi sve koji su željeli vidjeti program i pozdraviti svetog Nikolu koji je ovom prigodom darivao 350 djece. (pusca.hr);*
- *Za Božić svi smo sretni, idemo na misu, molimo i darivamo druge. (skole.hr).*

Dobiveni rezultati istraživanja korpusa podudaraju se s potvrdama istraživanja I. Matas Ivanković i G. Blagus Bartolec. Korpus potvrđuje da uz alternirani objekt u dativu ili akuzativu glagoli u dativu i akuzativu otvaraju mjesto i drugom objektu, a njime se označuje ono što se daruje, odnosno što je darovano. Pojavljuju se i primjeri bez potvrde drugoga objekta te je time naglašen proces darivanja, a nevažno je što se daruje. Učestalost upotrebe dativa, odnosno akuzativa, promjenjiva je te ovisi o svršenosti/nesvršenosti glagola (I. Matas Ivanković, G. Blagus Bartolec, 2018: 162). Dakle, upotreba glagola *darovati* s dopunom u dativu potvrđena je u 108 primjera, a u akuzativu u 27. Kod glagola *darivati* situacija je obrnuta, s dativnom je rekcijom pronađeno 37 primjera, a s akuzativnom 109.

Slijedi tablica s prikazanim dopunama glagola *darovati/darivati*, opisom u priručnicima te njihovim odnosom u korpusnim potvrdama:

	Priručnici	D : A
darovati/darivati	<b>ŠKRJ</b> komu što <b>RHJ</b> koga, koga čime, komu što <b>HJP</b> što <b>VRH</b> komu što	108 : 27 / 37 : 109 <sup>8</sup>

<sup>8</sup>*darovati* (108 primjera dopune u dativu, 27 primjera dopune u akuzativu)  
*darivati* (37 primjera dopune u dativu, 109 primjera dopune u akuzativu)



#### 4.1.2. Doći

Osnovno je značenje glagola *doći* kretanje, međutim često taj glagol ima i neka druga značenja. Pretraživanje korpusa bit će ograničeno na značenje 'snaći' i 'stajati, koštati', a u tom je kontekstu između glagola *doći* i objektna dopuna ostvaren odnos koristi ili štete (Matas Ivanković, Blagus Bartolec, 2018: 163). VRH navodi frazem *doći glave* (*Zastrašeni su da im kakav šmrkavac doslovno može doći glave.; Govorio je da će ga cijela ta ekipa jednom doći glave.*) Također se navodi da glagol *doći* u razgovornom stilu u sljedećem primjeru ima značenje 'koštati' (*To dođe deset kuna*). HJP ne bilježi navedeni glagol u spomenutom značenju te je samo u frazemu *doći će mu glave* zabilježena dativna rekcija. U ŠKRJ-u je navedeno upućivanje glagola *doći* u prijelaznom značenju prema glagolu *stajati* koji znači 'imati cijenu'. RHJ također ne navodi ovo značenje. Budući da je glagol *doći* čest u korpusu, pretraga je sužena na upotrebu u 3. licu.

Među rezultatima su pretraživanja korpusa sljedeći primjeri:

- *Ako ste prijavljeni, mjesečna karta dođe vas 54 kune, a ako niste 134 kune.* (lab.com.hr);
- *Cijena mu je 599 eura, kad vam vrate IVU (njihov PDV, 20%), dođe vas 499 eura.* (mobil.hr);
- *(...) 2000. godine Chavez je predstavio program ekonomskog razvoja Venezuele koji bi mu sada mogao doći glave.* (slobodnadalmacija.hr);
- *E pa to nije istina Nedavno istraživanje je pokazalo da vas slušalice za uši itekako mogu doći glave.* (superradio.hr);
- *Voda je u Shyamalanovu filmu izvanzemaljcima došla glave.* (slobodnadalmacija.hr);
- *Angelinu bi posao i mršavost mogli doći glave.* (ezadar.hr).

Malobrojni su primjeri glagola *doći* u značenju 'stajati, koštati', a mnogobrojni su u značenju frazema 'doći glave' s dopunama u dativu i akuzativu. Korpusom je potvrđeno da navedena značenja glagola *doći* u upotrebi pripadaju razgovornom stilu.

Slijedi tablica s prikazanim dopunama glagola *doći*, opisom u priručnicima te njegovim odnosom u korpusnim potvrđama:

	Priručnici	D : A
doći	<b>ŠKRJ</b> prijel./neprijel. v. stajati <b>HJP</b> komu (doći će mu glave) <b>VRH</b> komu (doći će mu glave)	4 (frazem) : 2

### 4.1.3. *Ići*

Poput glagola *doći*, glagolu *ići* također je osnovno značenje kretanje, ali isto tako ima i druga značenja. Istraživanje je usmjereno na značenja 'biti nadaren za kakvu djelatnost, imati uspjeha u čemu' i 'biti namijenjen, ticati se'. U tim se značenjima glagolom *ići* izražavaju korist ili šteta (Matas Ivanković, Blagus Bartolec, 2018: 164). ŠKRJP navodi primjere poput: *Matematika mu ide loše.*, *Ide mu šport.* i kao što je vidljivo, rekcija je dativna. S druge strane, HJP navodi i primjere rekcije u akuzativu: *To je išlo mene.* *Ide ga karta.* Pretraživanje je i ovaj put suženo na 3. lice. U VRH-u navedeno je značenje 'ići nabolje, popravljati se, poboljšavati se' (*ide mu dobro, ne ide mi*).

Pretražujući korpus dolazi se do sljedećih rezultata: primjeri nisu mnogobrojni, a više je potvrda u dativu. S akuzativom je najčešći primjer s osobnom zamjenicom *ide ga* koji se potvrđuje kao ustaljena frazeologizirana sveza. Slijede primjeri:

- (...) *a manje vremena u razmišljanju o tome što nam sve nedostaje ili ne ide od ruke.* (zivotna-skola.hr);
- (...) *budi zahvalan / na za sve što imaš tako da se prisjetiš svega onog što ti ide od ruke i čime si blagoslovljen.* (zivotna-skola.hr);
- *Posao im ide sjajno (...).* (rodoslovlje.hr);
- *Zato se svakog ljeta bori za najbolju poziciju svjetskog prvenstva u vrućini . I ide mu savršeno.* (slobodnadalmacija.hr);
- *Eastwood je očito odustao od filmova sa sretnim završetkom ('True Crime'), i ide ga bolje nego ikad prije.* (popcorn.hr).;
- *Za Schumachera se zaista nema više što reći, ne ide ga i gotovo.* (gp1.hr).

Može se zaključiti da u upotrebi glagola *ići* u opisanim značenjima prevladava dativ, a vrlo je čest frazem *ići od ruke* koji ima dopunu u dativu.

Slijedi tablica s prikazanim dopunama glagola *ići*, opisom u priručnicima te njegovim odnosom u korpusnim potvrđama:

	Priručnici	D : A
ići	<b>ŠKRJ</b> komu <b>RHJ</b> komu <b>HJP</b> komu, koga <b>VRH</b> komu	6 : 0

#### 4.1.4. Izbjeći

I. Matas Ivanković, G. Blagus Bartolec (2018: 164) navode da se odnosom glagola *izbjeći* i objektne dopune izriče korist. U upotrebi je sve češći akuzativ, iako prema Pavešiću (1971: 104), kao dopuna glagolu *izbjeći* služi dativ. Katičić (1991: 99) ukazuje na to da su prijelazni glagoli i oni koji izriču promjenu položaja ili odnosa prema nekom predmetu, a sam se predmet pri tom ne pomiče. Opisanoj skupini pripada i glagol *izbjeći*. HJP navodi rekcije *što (izbjeći susret, izbjeći sukob)* i *komu (izbjeći rulji)*. Iz primjera se može zaključiti da se akuzativom označuje što neživo, a dativom što živo. ŠKRJ i RHJ ne navode primjere s rekcijom u dativu. VRH bilježi rekciju s akuzativom, *koga, što (izbjeći rat/sukob/nevolju, izbjeći sudar)*, a u značenje 'promaknuti' naveden je primjer dopune u dativu (*Vještu oku ništa ne izbjegne.*) Pretraživanjem korpusa dobiveni su sljedeći rezultati:

- *Na taj način smo postupili pravilno, izbjegli mnoge nedoumice i nepotrebne probleme (gyn.hr);*
- *U svakom slučaju, većina ljudi želi izbjeći probleme s neželjenim mačićima. (vrlika.hr);*
- *Gotovo je nemoguće u potpunosti izbjeći proljetnu alergiju ako živite u području gdje rastu biljke. (ljekarne-pavlic.hr);*
- *Nema puno toga što možemo učiniti da bismo izbjegli vanjske klimatske uvjete (...). (arijanova.hr);*
- *Svakako treba pokušati izbjeći alergene i koristiti propisanu terapiju od strane liječnika. (ljekarne-pavlic.hr);*
- *I pritom su sretno izbjegli stranputicu metafizike zato što su uspjeli svladati iskušenje čisto teorijske nastrojenosti prema svijetu. (zarež.hr);*
- *Izmišljaju se najnevjerojatnije stvari kako bi se izbjegao referendum. (novilist.hr);*
- *Postoji li zemlja koja je izbjegla ovakvu nesretnu sudbinu? (uafdu.hr);*
- *Kako biste izbjegli dehidraciju i osigurali Vašem tijelu potrebnu tekućinu neka voda bude Vaše piće. (zepter.hr);*
- *(...) i apsolutna kontrola tona i interpretacije izbjegla mu je samo u jednom trenutku. (monitor.hr).*

Očito je kako u upotrebi prevladava rekcija glagol *izbjeći* s akuzativom, što potvrđuje mnoštvo primjera (140). Međutim, kad je u pitanju rekcija s dativom, potrebno je upisati, primjerice, „izbjeći mu“ i tek tad dobije se jedan rezultat. Takav rezultat pokazuje kako se rekcija s dativom minimalno upotrebljava te je stilski obilježena.

Slijedi tablica s prikazanim dopunama glagola *izbjeći*, opisom u priručnicima te njegovim odnosom u korpusnim potvrđama:

	Priručnici	D : A
izbjeći	<b>Katičić</b> koga, što, komu, čemu <b>ŠKRJ</b> što, koga <b>RHJ</b> što <b>HJP</b> što, komu, koga <b>VRH</b> koga, što, komu što	1 : 140

#### 4.1.5. *Krasti*

Glagolom *krasti* i njegovom objektnom dopunom izriče se šteta. U ŠKRJ-u i RHJ-u navedeni su primjeri u akuzativu koji označuje ono što je ukradeno (*krasti stoku, krasti novac*), a ne i onoga komu je što neovlašteno uzeto. VRH opisuje taj glagol kao prijelazni (*krasti novac/stoku/ideje*), a spominje se i frazem *krasti bogu dane*. HJP uz rekciju *komu što* navodi isto tako i frazem *krasti bogu dane*. Slijede primjeri iz korpusa:

- *Jedno je vrijeme hranio kunića za SS i preživljavao kradući mu hranu. (mojsvijet.hr);*
- *(...) jednostavno odguruje pijanog vlasnika i krade mu auto. (webcafe.hr);*
- *Kradu vam plaću već 9 godina. (skoz.hr);*
- *Nešto slično se događa i sa iPod uređajima, čije kupce pak krade i Iphone. (geek.hr);*
- *Izgubili ste zato što ste krali vlastiti narod koji vam je vjerovao. (slobodnadalmacija.hr);*
- *On je bio smijenjen zato što je počeo krasti strance. (interpublic.hr);*
- *Ja još kradem dane bogu. (remorkeri.hr);*
- *(...) gospodin Balzac je mnogo mjesta u svojim knjigama ostavljao za detaljne opise gradjevina u kojim su bogu krali dane njegovi junaci (...) (blog.hr).*

Pretražujući korpus dolazi se do zaključka da u upotrebi prevladavaju objekti u dativu (35). Među prvih 300 primjera nalazi se tek 10 primjera s objektom u akuzativu, a deseci s objektom u dativu. Također su potvrđeni i primjeri koje HJP navodi (*krasti bogu dane*). Upotreba glagola *krasti* s akuzativom ponekad može dovesti do dvostrukog značenja, kao što je to u primjeru *On je bio smijenjen zato što je počeo krasti strance*. Može se tumačiti da je doista neovlašteno uzimao strance (trgovina ljudima) ili da je strancima nešto neovlašteno uzimao. Bilo bi bolje reći *On je smijenjen zato što je počeo krasti strancima*.

Slijedi tablica s prikazanim dopunama glagola *krasti*, opisom u priručnicima te njegovim odnosom u korpusnim potvrđama:

	Priručnici	D : A
krasti	<b>ŠKRJ</b> što <b>RHJ</b> što <b>HJP</b> što: komu što u frazemu <b>VRH</b> što, frazem: komu što	35 : 10

#### 4.1.6. *Krenuti*

Glagolu *krenuti*, baš kao i glagolima *doći* i *ići*, osnovno je značenje kretanja, ali se to značenje proširuje (Matas Ivanković, Blagus Bartolec, 2018: 165). RHJ daje primjer *krenuti nabolje* koji znači 'početi djelovati, raditi, poći'. U građi je moguće pronaći i primjere koji odgovaraju značenju postizanja koristi (*početi dobro obavljati kakvu djelatnost*). U rječnicima pak to značenje nije potvrđeno osim u VRH, gdje je dodano značenje 'razviti se na određeni način' (*Krenulo je nabolje.*, *Posao je napokon krenuo.*), ali nema dopuna u akuzativu i dativu. Pretragom korpusa biti će obuhvaćeno 3. lice:

- *I ne samo meni...neka to bude kao lančana reakcija...neka jednom krene i nek taj povuče nas ostale.* (index.hr);
- *Ako meni krene...obećavam brdo pozitivnih i lijepih postova...* (index.hr);
- *Ali čim sam vesela i čim shvatim da je nešto što sam u rimi izgovorila nasmijalo sugovornike, onda me krene.* (slobodnadalmacija.hr);
- *Nakon prekida vratio sam se hladan i trebalo mi je ponovno vremena da me krene.* (index.hr).

Pretraživanjem korpusa potvrđeno je da se glagol *krenuti* u značenju 'početi djelovati, raditi, poći' koristi uz dativ i uz akuzativ. Navedeno značenje ne nalazi se u rječnicima pa se ovdje ne može govoriti o normativnim odstupanjima.

Slijedi tablica s prikazanim dopunama glagola *krenuti*, opisom u priručnicima te njegovim odnosom u korpusnim potvrđama:

	Priručnici	D : A
krenuti	nema navedenih značenja	2 : 2

#### 4.1.7. Lagati

Glagol *lagati* vrlo se često spominje kada se govori o odstupanjima upotrebe u odnosu na propis. U literaturu se navodi nekoliko rekcija, a prema *Jezičnom savjetniku s gramatikom* (Pavešić, ur. 1971: 133-134), među ostalim dopunama normativno je prihvatljiva i akuzativna: *kome* 'govoriti kome laž, neistinu', *o kome* 'govoriti o kome laž', *koga* 'obmanjivati koga laganjem', *na koga* 'optuživati lažno koga', *za nekim* 'ogovarati koga'. Katičić (1991:119) kod glagola koji izriču priopćavanje, kao što je glagol *lagati*, prednost daje rekciji s dativom. Napominje da u starinskom jeziku i u jeziku narodne pjesme taj glagol može biti prijelazan. Ostali priručnici također preporučuju upotrebu dopune u dativu (HJS<sup>9</sup>, ŠKRJ, RHJ, HJP), dok VRH dopušta i dativ i akuzativ (*lagati roditeljima/prijatelju/profesora/ muža/samoga sebe*).

Navedeni su neki primjeri iz korpusa:

- *Ovako si običan lažnjak... koji laže samom sebi*. (index.hr);
- *Nisu vam lagali namjerno (...)*. (index.hr);
- *Zar bismo vam lagali?* (banka.hr);
- *Nisu vam lagali namjerno*. (orpheus.hr);
- *(...) koji nam je lagao da ne dolazi (...)* (blog.hr);
- *(...) obavezno mu budite vjerni i nemojte ga lagati*. (com.hr);
- *Oni koji kažu da zbog ljubavi trpe, lažu sebe i druge*. (zivotna-skola.hr);
- *Kada te jednom krene lagati uvijek će te lagati (...)*. (net.hr);
- *Već sada te lagao o bitnim stvarima (...)*. (net.hr);
- *Varaju i lažu najbliže kako bi se dokopali droge*. (skole.hr);
- *Ustvari on je meni sugerirao da lažem sebe i ljude oko sebe (...)*. (lori.hr).

Pretragom korpusa dolazi se do rezultata da su obje dopunepodjednako u upotrebi, s tim da malu prednost ima rekcija s akuzativom. Dakle, pronađena su 23 primjera s dopunom u dativu i 26 primjera s dopunom u akuzativu.

Slijedi tablica s prikazanim dopunama glagola *lagati*, opisom u priručnicima te njegovim odnosom u korpusnim potvrdama:

	Priručnici	D : A
lagati	<b>Jezični savjetnik s gramatikom</b> komu 'zn. 1', o komu 'zn. 2', na koga, za nekim	23: 26

<sup>9</sup> HJS = Barić i dr., 1999. *Hrvatski jezični savjetnik*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.

	<b>Katičić</b> komu <b>ŠKRJ</b> komu <b>RHJ</b> komu <b>HJP</b> što, komu <b>HJS</b> komu (o komu/čemu) <b>VRH</b> komu, koga	
--	--	--

#### 4.1.8. Naučiti

Glagol *naučiti* s prvom objektnom osobom izriče namjenu ili korist. Promatrajući značenje 'prenijeti kome svoje znanje, vještinu ili iskustvo' dolazi se do zaključka o postojanju dvaju objekata, osobe na koju se znanje prenosi te sadržaja koji je prenesen poučavanjem. Uz glagol *naučiti*, kao što je slučaj i s glagolom *učiti*, alternaciji podliježe druga objektna dopuna, a ona označuje što neživo, odnosno sadržaj prenesen poučavanjem. Prva je osoba u akuzativu (Matas Ivanković, Blagus Bartolec, 2018: 166).

HJP-u navodi dopune *što, koga*. Nije navedena druga objektna dopuna s dativom. Prema ŠKRJ-u glagol *naučiti* je prijelazni, a dopuna mu je akuzativna (*naučiti engleski, naučiti đake čitati, naučiti dijete da svaku večer pere zube*) te ima značenja: 'učeci doznati, steći znanje, vještinu ili iskustvo', 'prenijeti komu svoje znanje, vještinu ili iskustvo' i 'učiniti da komu što postane navikom'. Ni u tom slučaju nije navedena dativna rekcija. RHJ bilježi *koga što (naučiti koga njemački)*. Međutim, ta je navedena rekcija s dativnom dopunom na drugom mjestu, a odnosi se na značenje 'naviknuti, prisiliti, uputiti' (*naučiti koga poštenju*). Rekcije koje nudi VRH jesu *koga, što (naučiti čitati/voziti; naučiti engleski), koga što (naučiti đake računati)*.

Rezultati pretraživanja korpusa s naglaskom na drugu objektnu dopunu pokazuju sljedeće:

- *Molim te nauči me plivati i roniti u moru nemira.* (blog.hr);
- *Važno je naučiti ga razliku između cipela i žvakalica.* (com.hr);
- *(...)pružiti studentima osnovna znanja o informacijskoj tehnologiji i naučiti ih ovladati osnovnim vještinama rukovanja računalima (...).* (vusb.hr);
- *(...) možete (...)na kraju i naučiti dijete igru vašeg djetinjstva (...).* (net.hr);
- *Odmah na početku autorica iskreno priznaje da su ju veliki dio terapijskih postupaka naučili pacijenti.* (net.hr);
- *Valjda će ga Talijani naučiti pameti.* (nacional.hr).

Nakon što je pretražen korpus, pronađen je jedan primjer druge objektne dopune u dativu, dok ostali primjeri imaju drugu objektnu dopunu u akuzativu. Iz toga se može zaključiti da u upotrebi prevladava akuzativ, što se podudara s onim što rječnici kažu.

Slijedi tablica s prikazanim dopunama glagola *naučiti*, opisom u priručnicima te njegovim odnosom u korpusnim potvrđama:

	Priručnici	D : A
naučiti	<b>ŠKRJ</b> što, koga što <b>RHJ</b> koga, što <b>HJP</b> što koga <b>VRH</b> koga, što, koga što	1 : 5

#### 4.1.9. *Nuditi*

I. Matas Ivanković i G. Blagus Bartolec (2018: 167) objašnjavaju kako se odnosom glagola *nuditi* i prve objektne dopune koja označuje osobu izriču korist ili namjenu. U *Jezičnom savjetniku s gramatikom* (Pavešić ur., 1971: 166) za glagol *nuditi* stoji da se slaže s akuzativom (za živo) i instrumentalom (za neživo) (*nuditi koga čime*, npr. *brata trešnjama*). Navedeno je i da se rijetko slaže s dativom (živo) i akuzativom (neživo); *nuditi komu što*, npr. *nuditi bratu trešnje*. Također, „uz glagol *nuditi* (*i ponuditi*), ako je objekt jelo ili piće, upotrebom konstrukcija s akuzativom i instrumentalom umjesto konstrukcija s akuzativom i dativom u prvi se plan stavlja primatelj (recipijent) u akuzativu, a radnja transfera te objekt transfera u instrumentalu potisnuti su u drugi plan.“ (I. Matas Ivanković, G. Blagus Bartolec, 2018: 167).

HJP također kaže da se mogu koristiti obje rekcije: *koga čime i komu što*. Prema ŠKRJ-u navedeni je glagol prijelazni, značenja 'nagovarati koga da što uzme' (pr. *nuditi pićem*, *nuditi jelom*) te značenja 'davati komu kakvu ponudu' (pr. *nuditi brak*, *nuditi posao*, *nuditi svoje usluge*, *nuditi robu na prodaju*). RHJ ga također označava kao prijelazni (*nuditi koga pićem*, *nuditi komu jelo*, *nuditi komu kuću*, *nuditi posao*, *nuditi svoje usluge*). U VRH-u se također radi o prijelaznom glagolu (*nuditi gostima piće/jelo/kolače*, *nuditi posao/nuditi svoje usluge/robu na prodaju*).

Pretraživanjem korpusa izdvojeni su primjeri:

- *Svaka izrada web stranica je jedinstvena i svakom klijentu nudimo originalan web dizajn*. (prolink.hr);



- *Slušamo zahtjeve i potrebe naših korisnika i nudimo im najbolja i optimalna rješenja.* (nimium.hr);
- *Svake godine do kraja ožujka traje akcija cijepljenja pasa protiv bjesnoće koja vlasnicima nudi mogućnost cijepljenja kod kuće (...).* (vsj.hr);
- *Našim klijentima nudimo vrhunsku građevinsku i komunalnu opremu najpoznatijih svjetskih proizvođača ...*(o-k-teh.hr);
- *(...) Uz popust koji joj nudi Zagreb Exclusive Card (...).* (com.hr);
- *Klijentima nudi jasna i jednostavna financijska rješenja (...).* (navabanka.hr);
- *Jednostavno rukovanje nudi gostu dojam sasvim sigurne udobnosti.* (spica.hr);
- *Svojim gostima Zagreb nudi barokni ugođaj Gornjega grada (...).* (zgsport.hr);
- *(...) posjetiteljima nude besplatan ulaz i obilazak muzejskog postava.* (oldtimerklub-rijeka.hr);
- *Pozdravljamo vas na našoj novoj web stranici na kojoj vam nudimo još više informacija (...).* (wika.hr).

Iako norma dopušta upotrebu i dativa i akuzativa, pretragom korpusa dolazi se do rezultata da je u upotrebi dativ. Pregledano je 300 primjera iz korpusa te nije pronađen niti jedan primjer akuzativa. Dakle, u ovom se slučaju norma i upotreba razlikuju.

Slijedi tablica s prikazanim dopunama glagola *nuditi*, opisom u priručnicima te njegovim odnosom u korpusnim potvrđama::

	Priručnici	D : A
nuditi	<b>Jezični savjetnik s gramatikom</b> koga čime, komu što <b>Katičić</b> koga čime, komu što <b>ŠKRJ</b> čime 'zn. 1', koga 'zn. 2' <b>RHJ</b> koga čime 'zn. 1', koga 'zn. 2' <b>HJP</b> koga čime, komu što <b>VRH</b> komu što, što	75 : 0

#### 4.1.10. *Platiti*

I. Matas Ivanković i G. Blagus Bartolec (2018: 167) ističu: „Odnosom glagola *platiti* i objektne dopune za osobu izražava se korist u značenju „dati komu plaću ili novčanu naknadu.“

Prema rječnicima ispravno je koristiti dativnu dopunu za osobu kojoj se plaća. HJP nudi dva rješenja: *što* i *komu za što*, a ŠKRJ daje najviše rješenja: *što komu*, *koga*, *komu što* (*platiti honorare suradnicima, platiti radnike, platiti zaposlenicima višak radnih sati*). S druge strane, RHJ nudi primjer s akuzativnom dopunom za neživo u značenju sadržaja koji se komu plaća (*platiti odijelo, platiti račun, hotel, honorar, dug*). U VRH-u stoji da je glagol prijelazni, *platiti što* (*platiti članarinu/hotelski račun/kruh/porez*), i *što komu/ koga* (*platiti honorare suradnicima, platiti radnike*).

Korpusnom pretragom pronađeni su primjeri:

- *U slučaju raskida ugovora o kreditu iz stavka 2. ovoga članka potrošač nije dužan platiti davatelju kredita nikakvu naknadu (...) (zakon.hr);*
- *(...) drugi rade povremeno pa si plate svoje male ekstravagancije. (studentnet.hr);*
- *) Iznos koji bi potrošač bio dužan platiti davatelju financijske usluge na temelju stavka 3 (...) (zakon.hr);*
- *Također, to će vam uštedjeti naknadu koji bi platili agenciji za posredovanje u prometu nekretninama (...) (dimedia.hr);*
- *U tom slučaju putnik ima pravo na vraćanje onoga što je platio organizatoru putovanja. (poslovniinfoforum.hr);*
- *Kineska tvrtka ZTE, (...), pristala je platiti Microsoftu udio za uređaje (...). (geek.hr);*
- *Još se plaća članarina (oko 150 kn mesečno) da se skupi lova za platiti trenera. (slobodnadalmacija.hr).*

Norma ne daje jasnu uputu o tome što bi bilo pravilno koristiti pa iako rezultati pokazuju da prevladava dopuna u dativu (na 300 primjera pronađen je jedan primjer dopune u akuzativu), ne može se govoriti o odstupanju od norme, već o rasprostranjenosti upotrebe glagola *platiti* s dativom.

Slijedi tablica s prikazanim dopunama glagola *platiti*, opisom u priručnicima te njegovim odnosom u korpusnim potvrđama:

	Priručnici	D : A
platiti	<b>Jezični savjetnik s gramatikom</b> što <b>ŠKRJ</b> što, što komu, koga, komu što <b>RHJ</b> što <b>HJP</b> što, komu za što	21 : 1

	<b>VRH</b> što, što komu, koga	
--	--------------------------------	--

#### 4.1.11. *Pomoći/pomagati*

I. Matas Ivanković, G. Blagus Bartolec (2018: 168): „Odnosom glagola pomagati i prve objektna dopune izriče se korist ili namjena.“

Katičić (1991: 133) objašnjava kako u odnosu na rekciju postoji i razlika u značenju. Odnosno, *pomagati nekome* znači olakšati mu nešto (posao ili položaj), a *pomagati nekoga* znači trajan odnos, a uključuje i 'zavisnost štíćenikovu'.

Prema RHJ-u glagol *pomagati* znači 'pružati pomoć, biti od koristi' (*komu u radu, komu u životu*), 'pružati materijalnu pomoć', 'opskrbljivati' (*koga novcem*). ŠKRJ opisuje navedeni glagol i kao prijelazni i kao neprijelazni, a znači 'biti komu od pomoći ili činiti da mu bude lakše' (*djetetu u učenju*). VRH ga također predstavlja kao prijelazni i neprijelazni, (*pomagati mlade umjetnike, pomagati komu da prijeđe cestu*). Nije naglašeno značenje 'financijske pomoći'.

U korpusu se nalaze i sljedeći primjeri:

- *Kolege s Općinskog suda u Zagrebu su na razne načine i uz pomoć Zaklade pomagali djeci pokojne sutkinje (...).* (zakladazlatkocrnica.hr);
- *Staviti sebe na prvo mjesto trebamo jedino zato da bismo mogli bolje i sigurnije drugima pomagati.* (zivotna-skola.hr);
- *(...), u kojem voditelji radionica nizom pitanja uz određeni pokus pomažu učeniku da konstruira svoje novo znanje.* (zlatnirez.hr);
- *Unutar organizacije rade isključivo žene koje pomažu ženama u nevolji.* (sigurnakucaistra.hr);
- *Davanje je plemenita aktivnost pomoću koje pomažemo drugima* (umjetnost-davanja.hr);
- *Sudjelovanje u oblikovanju i izvođenju projekata Projekt pomaže klijentu da riješi poseban problem.* (zraka.hr);
- *U časopisu se objavljuju mudre izreke i promišljanja vodećih svjetskih stručnjaka koje pomažu izgradnji zdravog društva (...).* (increatus.hr);
- *Blato pomaže tijelu u zadržavanju vlažnosti (...).* (terme-tuhelj.hr);
- *Od ove akademske godine započeli smo stipendiranjem pomagati 50 studenata i đaka u Kongu (Afrika).* (udrugaiivanmerz.hr);
- *Jedno od naših usmjerenja jest pomagati kulturu.* (wellmax.hr);

- *Naprotiv, još uvijek je to djelatnost koja stvara profit, zapošljava nove ljude, svojim pričuvama pomaže ukupan gospodarski razvoj (...)* (svijetosiguranja.hr);
- *Tvrtka Studio Eda iz Samobora će financijski pomagati predvodnike zagrebačkih veslača i najbolji hrvatski dvojac (...)*. (vsz.hr);
- *Osim toga, kad europske države pomažu svoje banke, one ne dopuštaju da ta pomoć odlazi u strane zemlje.* (zupavelikamlaka.hr);
- *Zeleni čaj je mnogo bolji i ima sastojke koji pomažu borbu protiv raka.* (larimar.hr);

Primjerima je potvrđeno da je u upotrebi znatno češća dopuna u dativu (124 primjera), nego dopuna u akuzativu (24 primjera). Najčešće se dopuna u akuzativu odnosi na 'financijsku pomoć', a u dativu na značenje 'pridonijeti uspjehu drugog'. Naravno, uvijek ima iznimaka pa tako primjer *Zeleni čaj je mnogo bolji i ima sastojke koji pomažu borbu protiv raka*. ima značenje koje inače ima glagol *pomagati* s dativnom rekcijom, a primjer *Kolege s Općinskog suda u Zagrebu su na razne načine i uz pomoć Zaklade pomagali djeci pokojne sutkinje (...)*. je značenja koje prema literaturu pripada glagolu *pomagati* s dopunom u akuzativu.

Kad se promatra glagol *pomoći*, u RHJ-u stoji da je riječ o glagolu koji može biti i prijelazni i neprijelazni. Kao neprijelazni ima značenje 'pridonijeti čijemu uspjehu ili radu, dati pomoć, potporu u čemu' (*komu u poslu, komu u dobivanju posla, komu u nevolji*). S druge strane, kao prijelazni znači 'dati komu materijalnu pomoć' (*pomoći koga novcem*). ŠKRJ također donosi dva jednaka značenja, s tim da glagol *pomoći* kao prijelazni također dobiva značenje 'dati komu financijsku pomoć' (1. *pomoći djetetu u učenju, komu da prijeđe cestu*, 2. *pomoći mlade umjetnike*). VRH ovdje također razlikuje značenja te ga kao prijelazni glagol opisuje značenjem 'dati komu financijsku pomoć' (*pomoći napuštenu djecu*).

- *Dodatna pošiljka hrane iz Marijinih obroka ubrzo će biti na putu za Somaliju kako bi pomogla gladnoj djeci i obiteljima pogođenima teškom krizom hrane.* (marysmeals.hr);
- *Sukladno tim idejama pretpostavljeno je da se vaskularnim postupkom širenje tih suženja može pomoći oboljelima od multiple skleroze.* (multipla-split.hr);
- *To znači – pomoći mladima da postanu poštteni građani i dobri kršćani.* (zupa-don-bosko-podsused.hr.);
- *Stoga smo procijenili da je potrebno ponuditi program koji će pomoći roditeljima da se osnaže u svojoj ulozi (...)*. (zadarskilist.hr);
- *Njen osnovni cilj je pomoći suvremenom čovjeku da misli logički, odnosno u skladu s Prirodom (...)*. (zivotna-skola.hr);

- (...) *... moguće je pronaći i dogovoriti određene tvrtke i institucije da financijski pomognu izdavanje vaše knjige.* (webknjizara.hr);
- *U zadnje 3 godine tako su pomogli 8 obitelji.* (wllmax.hr);
- *Pomogla nas je i Karlovačka županija s iznosom do 10.000 kuna .* (zupa-svkriza-ogulin.hr);
- *Stoga, predati se u ruke Marijine znači predati se da nas ona pomogne (...).* (zup-svkriza-ogulin.hr);
- *Ovim putem zahvaljujemo se svim sponzorima i donatorima koji su pomogli rad Društva (...).* (vzzz.hr).

Pretraga korpusa dovodi do rezultata koji kazuju da je dativna rekcija puno češće u upotrebi (160 primjera) u odnosu na akuzativnu (5 primjera). I u ovom se slučaju dopuna u akuzativu koristi kada se izražava financijska pomoć.

Slijedi tablica s prikazanim dopunama glagola *pomagati/pomoći*, opisom u priručnicima te njihovim odnosom u korpusnim potvrđama::

	Priručnici	D : A
pomagati/pomoći	<b>Katičić</b> komu 'zn. 1', koga 'zn. 2' <b>ŠKRJ</b> komu 'zn. 1', koga 'zn. 2' <b>RHJ</b> komu u čem 'zn. 1', koga 'zn. 2' <b>HJP</b> što komu, koga <b>VRH</b> komu 'zn. 1', koga 'zn. 2'	125 : 24 / 160 : 5 <sup>10</sup>

#### 4.1.12. Ponuditi

I. Matas Ivanković i G. Blagus Bartolec (2018: 169) kažu da se odnosom glagola *ponuditi* i prve objektne dopune izriče namjena ili korist.

*Jezični savjetnik s gramatikom* (Pavešić ur., 1971: 209) uz glagol *ponuditi* navodi *koga čime* ili, rjeđe, *komu što*. ŠKRJ navodi da se radi o prijelaznom glagolu značenja 'predstaviti, predložiti komu da što prihvati, odbije ili da o čemu razmisli' (*ponuditi knjige na prodaju, ponuditi ostavku, ponuditi pomoć, ponuditi ručak*). Dakle, vidljivo je da nema primjera s prvom objektnom dopunom

<sup>10</sup> *pomagati* (125 primjera dopune u dativu, 24 primjera dopune u akuzativu)  
*pomoći* (160 primjera dopune u dativu, 5 primjera dopune u akuzativu)

za osobu u dativu ili akuzativu, nego su navedeni primjeri s akuzativnom dopunom za neživo. RHJ donosi nekoliko značenja: 1) 'reći komu da može što kupiti i pokazati mu ponudenu stvar uz naznaku cijene' (*ponuditi komu robu*), 2) 'izjaviti spremnost da se učine usluge ili obavi posao uz novčanu naknadu', 3) 'izjaviti komu dobru volju u kakvoj usluzi' (*ponuditi pomoć u nevolji*), 4) 'nudeći poslužiti' (*ponuditi jelo i piće*). U ovom rječniku postoji primjer s prvom dativnom dopunom koja označuje osobu i drugom akuzativnom dopunom za neživo. VRH donosi sljedeća značenja: 'predstaviti, predložiti komu da što prihvati, odbije ili da o tome razmisli' (*ponuditi knjige na prodaju/ostavku/pomoć/ručak*), 'iskazati spremnost ili pokazati namjeru' (*Ponudio sam da im pričuvam djecu*) i 'dati mogućnost, osigurati, pobrinuti se' (*ovaj nam je dan ponudio mnogo uzbuđenja*). HJP navodi obje dopune: *koga, komu*, ali nisu navedeni primjeri.

Pretragom korpusa dolazi se do sljedećih primjera:

- *Stranica je još u početnoj fazi nastajanja, te još nije popunjena svim sadržajima koji planiramo ponuditi posjetiteljima. (vrtic-vg.hr);*
- *U mogućnosti smo Vam ponuditi praćenje i vođenje ishrane vaših biljaka u hidroponskom uzgoju. (zeleni-hit.hr);*
- *Današnji način života zahtijeva brigu o informacijama koje ćemo ponuditi posjetiteljima (...). (opcina-erdut.hr);*
- *Ponudite mu štapiće mrkve i komorača . (vegan.hr);*
- *Ponudila mi je aperitiv, (...). (com.hr);*
- *Pozovite ga i ponudite mu nagradu. (canis.hr);*
- *Kod natečenih zglobova ili bolova u križima ponudite partnerici masažu. (jglobitelj.hr);*
- *Ovim partnerstvom imamo veliku priliku ponuditi tim istim gostima izletničke vikend aranžmane (...). (medjimurska-zupanija-hr);*
- *Ponudio me cigaretom. (blog.hr);*
- *Marko me ponudio pivom (...). (huped.hr).*

Nakon pretrage potvrđuje se znatno češća rekcija glagola ponuditi s dativom (125 primjera), nego s akuzativom (dva primjera). Potrebno je naglasiti da noviji priručnici nisu dali konkretnu uputu što je bolje upotrebljavati, dok stariji daju prednost akuzativnoj dopuni. Iz ovog je primjera vidljivo da se tijekom vremena upotreba promijenila.

Slijedi tablica s prikazanim dopunama glagola *ponuditi*, opisom u priručnicima te njegovim odnosom u korpusnim potvrđama::

	Priručnici	D : A
ponuditi	<b>Jezični savjetnik s gramatikom</b> koga čime <b>ŠKRJ</b> što <b>RHJ</b> komu što <b>HJP</b> što, koga, komu <b>VRH</b> što	125 : 2

#### 4.1.13. Poslužiti

Odnosom glagola *poslužiti* i objektne dopune, kao i kod prethodnoga glagola, izriče se namjena ili korist. R. Katičić (1991: 97) navedeni glagol definira kao prijelazni, zajedno s ostalima koji izriču „tvarno ili duševno zahvaćanje kakva predmeta koji se pri tom ne mijenja“. HJS obrazlaže *poslužiti koga* glagolom *podvoriti*. ŠKRJ navedenom glagolu pripisuje značenje 'ponuditi ili donijeti jelo pred koga' (*goste kolačima*), odnosno *koga čime*. RHJ imenuje nekoliko značenja: 1) 'primiti narudžbu ili želju i postaviti jelo i piće pred gosta' (*piće, obitelj jelom, gosta*), odnosno *što, koga čime i koga* i 2) 'poslužujući zadovoljiti stranku u trgovini' (*kupce*), dakle *koga*. HJP nudi dopune *što* i *koga čime/čemu*, a VRH *koga, što*.

Pronađeni su sljedeći primjeri:

- *Osoblje će vas prije jela poslužiti aperitivom.* (gastronaut.hr);
- *Svojoj gladnoj vojsci poslužila sam ih kao prilog grill piletini uz zelenu salatu (...).* (jutarnji.hr).

Pretraživanjem prvih 300 primjera u korpusu pronađena su samo dva primjera koja nose značenje 'ponuditi ili donijeti jelo pred koga'. Jedan primjer ima dopunu u akuzativu, a drugi u dativu. U priručnicima nema primjera za *ponuditi komu što* pa se može zaključiti da u upotrebi postoje odstupanja od norme.

Slijedi tablica s prikazanim dopunama glagola *poslužiti*, opisom u priručnicima te njegovim odnosom u korpusnim potvrdama::

	Priručnici	D : A
poslužiti	<b>Katičić</b> koga, što <b>ŠKRJ</b> koga, čime <b>RHJ</b> koga, što, koga čime <b>HJP</b> što, koga čime, čemu	1 : 1

	HJS koga > podvoriti VRH koga, što	
--	---------------------------------------	--

#### 4.1.14. Pripasti/pripadati

Glagolom *pripasti* i njegovom objektnom dopunom izriče se korist ili šteta (Matas Ivanković, Blagus Bartolec, 2018: 170), a svi ga savjetnici i gramatike bilježe s dativnom dopunom. U RHJ-u navedena su značenja: 'postati vlasništvom' (*pripasti nasljednicima*), dakle *komu* i značenje 'pasti u dužnost' (*pripala mu je uloga voditelja*), odnosno *komu što*. ŠKRJ također navodi samo rekciju s dativom, što je vidljivo iz primjera *Uvijek mi pripadne veći dio*. VRH kazuje da je glagol neprijelazni (*Meni pripada polovina; Uvijek mu pripada čast otvoriti natjecanje*). HJP, kao i ostali priručnici, nudi samo dativnu rekciju *komu, čemu*.

U korpusu je moguće pronaći ove primjere:

- *Plasman je također vrlo dobar, pripalo mu je 4. mjesto.* (atletskiklubagram.hr);
- *Priznanje je dodijeljeno Ministarstvu gospodarstva, a nagrada je pripala (...) učenici sedmog, (...), razreda Osnove škole Petar Zoranić u Stankovcima.* (zadarskilist.hr);
- *Titula najboljeg pripala mu je u uvjerljivoj pobjedi (...).* (prva-hnl.hr);
- *Njemu je pripalo 584 ili 57,82 % glasova.* (radiodrnis.hr);
- *Srebro je pripalo Španjolcu Orozanu Aitoru (...).* (vinkovci.hr);
- *Čast da koncert privedu kraju pripala je upravo domaćinu.* (zapresic.hr);
- *(...) ne gledaj me tako , znaš da moje srce pripada drugom.* (zrs.hr);
- *Puna plaća pripada policijskom službeniku od dana vraćanja na posao.* (zakon.hr);
- *Vaš stan je mjesto koje pripada samo Vama (...).* (zabat.hr);
- *Članak 28. Mirovinski faktor iznosi za obiteljsku mirovinu: koja pripada bračnom drugu i djetetu, (...).* (hvidra-samobor.hr).

Rezultati pretraživanja korpusa pokazuju da je upotreba u potpunosti u skladu s normom. Naime, pronađeno je 180 primjera glagola *pripasti* s dativnom dopunom te 102 primjera glagola *pripadati*, također s dativnom dopunom.

Slijedi tablica s prikazanim dopunama glagola *pripasti/pripadati*, opisom u priručnicima te njihovim odnosom u korpusnim potvrđama::

	Priručnici	D : A
--	------------	-------



pripasti/pripadati	<b>Jezični savjetnik s gramatikom</b> komu (ne koga) <b>ŠKRJ</b> komu <b>RHJ</b> komu <b>HJP</b> komu, čemu <b>VRH</b> komu	180 : 0/ 102: 0 <sup>11</sup>
--------------------	---	-------------------------------

#### 4.1.15. *Savjetovati*

Glagol je *savjetovati* dvovidni i otvara mjesto objektnim dopunama u značenju namjene (Matas Ivanković, Blagus Bartolec, 2018: 171). *Jezični savjetnik s gramatikom* (Pavešić ur., 1971: 252) navodi da dopuna za živo može biti i u dativu i u akuzativu. Obrazlaže da je dativ padež namjene, upućivanja i usmjeravanja, a akuzativ padež obuhvaćanja predmeta radnjom. U odnosu na to dodaje da *savjetovati kome* znači 'davati kome kakav savjet', a *savjetovati koga* znači 'pomagati koga', 'biti savjetnik'. ŠKRJ navodi da je glagol *savjetovati* prijelazni, značenja 'dati/davati komu savjet' (*prijatelju da ode*). RHJ navodi dva značenja: 1) 'davati komu savjete, biti čiji savjetnik' (*prijatelja, državnog poglavara*) i 2) 'dati komu savjet' (*to mi je savjetovao*). Tu je vidljivo da ovisno o značenju i o glagolskom vidu glagol *savjetovati* ima dopune u akuzativu i dativu. U HJP-u je također zabilježena dopuna *koga, komu*. VRH kaže da je glagol prijelazni s dopunom *koga, što* (*savjetovati prijatelju da uči, savjetovati državnog poglavara*). Iako je navedena dopuna *koga, što*, primjeri potvrđuju i *komu što*:

- *Vjerojatno će poslodavac učiniti onako kako ga savjetuje stručni časopis.* (sofistica.hr);
- *U suradnji s našim partnerima možemo vam ponuditi veliki izbor područja na kojima savjetujemo naše klijente.* (fidestum.hr);
- *Naš tim stručnjaka pomno će pratiti svaku vašu želju i savjetovati Vas da postignemo željeni cilj svečanosti.* (biz.hr);
- *Savjetovali smo ih kako obradovati jedni druge.* (dom-ucenika-susak.hr);
- *Ako se ne slažete s prethodnim člancima, savjetujemo Vam da ne koristite stranicu auti.hr.* (auti.hr);
- *Stoga Vam savjetujemo da se odvažite i probate, sigurno nećete požaliti.* (tandem.hr);

<sup>11</sup> *pripasti* (180 primjera dopune u dativu, nema primjera dopune u akuzativu)  
*pripadati* (102 primjera dopune u dativu, nema primjera dopune u akuzativu)

- *Ono se najčešće savjetuje majkama kod kojih postoji veliki rizik da nose dijete oboljelo od CF-a, (...).* (cisticna-fibroza.hr);
- *Čitatelju koji je istinski zainteresiran za učenje jezika savjetujem da ne propusti niti jedan korak ili vježbu preporučene u knjizi.* (planetzoe.hr);
- *Često nam savjetuju kako ne bismo trebali odobravati i poticati igru potezanja jer će navodno pas postati dominantan.* (canis.hr);
- *Ukratko , Microsoft je maksimalno ozbiljan i savjetujemo vam da i vi tako shvatite njihovo upozorenje.* (tportal.hr).

Korpusna je pretraga pokazala da postoji više potvrda dopune s dativom (87), i to uglavnom s osobnom zamjenicom (*savjetujemo Vam*), nego dopune s akuzativom (62). Kao što su I. Matas Ivanković i G. Blagus Bartolec (2018: 171) navele, korpusna pretraga potvrđuje da je navedeni glagol čest u administrativnom i publicističkom funkcionalnom stilu (npr. *savjetovati klijente*). Također se često nailazi na konstrukcije u kojima je umjesto zavisne objektne rečenice s *da* upotrijebljen kraći oblik s akuzativom imenice koja označuje radnju (npr. *savjetovati kupnju automobila*).

Potpunog odstupanja od norme nema jer priručnici savjetuju upotrebu i s akuzativom i s dativom.

Slijedi tablica s prikazanim dopunama glagola *savjetovati*, opisom u priručnicima te njegovim odnosom u korpusnim potvrdama::

	Priručnici	D : A
savjetovati	<b>Jezični savjetnik s gramatikom</b> komu 'zn. 1', koga 'zn. 2' <b>Katičić</b> komu 'zn. 1', koga 'zn. 2' <b>ŠKRJ</b> komu (komu da...) <b>RHJ</b> koga <b>HJP</b> koga, komu <b>HJS</b> koga, čemu <b>VRH</b> koga, što, komu što	87 : 62

#### 4.1.16. *Služiti*

Glagolom *služiti* i njegovom objektnom dopunom izriče se korist ili namjena (Matas Ivanković, Blagus Bartolec, 2018: 171).

Prema *Jezičnom savjetniku s gramatikom* (Pavešić ur., 1971: 259) glagol *služiti* može imati dopunu u dativu ili akuzativu, a postoji razlika u značenju. Naime, *služiti nekome* znači vršiti radnju i time biti na korist onome kome je namijenjena, ali u određenim granicama. S druge strane, *služiti nekoga* znači 'biti u službi', odnosno 'biti sluga' u širem značenju riječi. Katičić (1991: 113-114) također spominje razliku u značenju te kazuje da je upotrebom *služiti nekome* izrečen samo prigodan odnos, a *služiti nekoga* predstavlja trajan odnos. Prema ŠKRJ-u navedeni glagol može biti i prijelazni i neprijelazni, a time dobiva i nekoliko značenja. Dopuna u akuzativu upotrebljava se u sljedećim situacijama: 1) 'biti u čijoj ili kakvoj službi, pomagati ili donositi korist' (*služiti gospodara*), 2) 'donositi jelo ili piće pred koga' (*služiti za stolom*). Dopuna u dativu koristi se u značenju: 'biti dobrim ili prikladnim za što' (*Računalo mi služi pri učenju*). RHJ također navedeni glagol određuje i kao prijelazni i kao neprijelazni. Kao neprijelazni znači: 'biti u kakvoj službi' (*služiti u sudstvu*) i 'biti u nečijoj službi', 'obnašati dužnost' (*služiti kralju/domovini/gospodaru*), a kao prijelazni glagol znači: 'obavljati obvezu, dužnost' (*služiti vojsku, služiti misu*) i 'posluživati, dvoriti' (*služiti koga za stolom, služiti goste*). HJS preporučuje upotrebu glagola *posluživati* i *dvoriti*, umjesto *služiti* kad je u pitanju značenje 'servirati jelo i piće'. VRH također nudi rekciju *koga* i *komu* ovisno o značenju. HJP u istom tom značenju ima rekciju *što komu*, a navodi i da umjesto toga može biti i *koga*.

Pretraživanje korpusa donosi sljedeće rezultate:

- *Prostor je romantičnog ugođaja, humaniziran; služi čovjeku, za njega je osmišljen i rađen po njegovu mjerilu.* (parkovi-opatija.hr);
- *Palača je služila carskoj dinastiji kao sklonište od ljetnih vrućina (...).* (jumbo-travel.hr);
- *Iako knjige iz fonda knjižnice prvenstveno služe djelatnicima Instituta, međuknjižničnom posudbom iz fonda mogu se koristiti i druge osobe.* (irb.hr);
- *(...) "pametne kuće" možemo opisati kao tehniku upravljanja tehnologijom u domu koja služi poboljšanju kvalitete života.* (retel.hr);
- *Postojimo da bismo služili vama i vašoj djeci dok ih učimo ovom sportu i treniramo s njima (...).* (zagreb-thunder.hr);
- *Ovaj korak služi kupcima koji žele da se adresa isporuke razlikuje od podataka koji su navedeni prilikom registracije.* (ri-exlibris.hr);
- *U restoranu služimo buffet doručak (...)* (hotelpastura.hr);
- *Danas je crkva već pod krovom i u njoj se služe sv. Mise.* (zupa-kraljicekrunice.hr);

- *Od 23. rujna 1963. do 10. ožujka 1965. služio je vojni rok.* (hbk.hr);
- *Nakon sakramenta pomirenja kapelan je služio svetu misu.* (vojni-ordnarijat.hr).

Primjeri pokazuju da se najčešće upotrebljava dativna dopuna (75 primjera), a u manjem broju primjera akuzativna (36 primjera). Potvrđeno je da je dativ najčešće korišten u značenju 'biti u čijoj službi, donositi korist', a akuzativ u značenju 'servirati jelo ili piće' te 'obavljati obvezu, dužnost'. Prema tomu, primjeri dokazuju da upotreba ne odstupa od onoga što norma nalaže.

Slijedi tablica s prikazanim dopunama glagola *služiti*, opisom u priručnicima te njegovim odnosom u korpusnim potvrđama::

	Priručnici	D : A
služiti	<b>Jezični savjetnik s gramatikom</b> komu 'zn. 1', koga 'zn. 2' <b>Katičić</b> komu 'zn. 1', koga 'zn. 2' <b>ŠKRJ</b> komu 'zn. 1', koga 'zn. 2' <b>RHJ</b> komu 'zn. 1', koga 'zn. 2' <b>HJP</b> što komu, koga <b>HJS</b> posluživati, komu 'zn. 1', koga 'zn. 2' <b>VRH</b> komu 'zn. 1', koga 'zn. 2'	75 : 36

#### 4.1.17. *Smetati*

Glagolom *smetati* i izriče se šteta. U *Jezičnom savjetniku s gramatikom* (Pavešić ur., 1971: 259) kazuje se da se navedeni glagol dopunjuje s dativom ili akuzativom (*smetati gostima, smetati goste*). Katičić (1991: 133) prikazuje razliku u značenju. Dopuna s dativom (*smetati nekome*) ostvaruje se samo u određenoj situaciji i s obzirom na neku namjeru, a dopuna s akuzativom (*smetati nekoga*) izriče da je „smetnja zahvatila nečije biće pa ni sam u sebi više nema mira.“. U ŠKRJ-u stoji da je glagol neprijelazni s dvama značenjima: 1) 'narušavati komu mir, red, udobnost ili posao, uznemiravati koga' (*On mi smeta; Oprostite što smetam!*) i 2) 'biti na smetnji, biti čemu prepreka, prouzročiti kakvu smetnju' (*Kuća smeta pogledu.; Postojeće instalacije ne smetaju radovima.*). Prema RHJ-u glagol *smetati* može biti i prijelazni i neprijelazni. S dopunom u dativu znači 'narušavati komu mir, udobnost posao i slično' (*komu čemu*), a s dopunom u akuzativu znači 'činiti nered, smetnju; uznemiravati, ometati': (*koga u čemu, što*). HJP navodi dopunu u dativu, a *smetati koga*, odnosno dopuni u akuzativu daje značenje 'ometanja'. HJS savjetuje dativnu upotrebu kao pravilnu. Prema VRH-u u značenju 'narušavati komu mir, red, udobnost ili posao,

uznemiravati koga' je neprijelazni (*On mi smeta; To mi jako smeta*), a u značenju 'ometati, uznemiravati', ali u razgovornom stilu, on može biti prijelazni (*smetati brata dok spava; Kada postanem poznata, paparazzi me neće smetati*).

Pretraživanjem korpusa izdvojeni su ovi primjeri:

- *Subota je i kiša lagano rosi, ali to ne smeta župljanima da se angažiraju za onaj dan koji dolazi* (zupa-sveti-nikola.hr);
- *Prednosti podzemnih spremnika su da ne "smetaju" susjedima (...)*. (grijanje-nikolic.hr);
- *Velika ulazna vrata, koja se negdje više puta preko mise otvaraju, smetaju vjernicima, a i svećeniku (...)*. (katolik.hr);
- *Hladnoća ne smeta trudnicama (...), ali izbjegavajte kretanje po vrućini*. (jglobitelj.hr);
- *Prosječnim korisnicima to neće smetati*. (mobil.hr);
- *Relativno niska temperatura nije smetala jahačima i jahačicama da se svakom domaćinu zahvale s nekoliko pokladnih pjesama (...)*. (bpz.hr);
- *Ne smetate mi*. (zarez.hr);
- *Možeš čak i zahvaliti što budilica radi, što nije zakazala, umjesto da te smeta njezin zvuk i to što se moraš dići*. (zivotna-skola.hr);
- *Jedino mi nije jasno, zašto načelnika smeta opravdana i konstruktivna kritika?* (podstrana-mh.hr);
- *Nije jako intenzivan tako da nas ne smeta, ali miris postoji kad je jako vruće*. (zmag.hr).

Dobivenim rezultatima potvrđeno je da ne postoji raskorak između norme i uporabe, odnosno prevladava dopuna u dativu koja je trostruko brojnija od akuzativne. Među 300 primjera u korpusu 186 potvrđuje dativnu, a 61 akuzativnu dopunu.

Slijedi tablica s prikazanim dopunama glagola *smetati*, opisom u priručnicima te njegovim odnosom u korpusnim potvrđama:

	Priručnici	D : A
smetati	<b>Jezični savjetnik s gramatikom</b> komu, koga <b>Katičić</b> komu 'zn. 1', koga 'zn. 2' <b>ŠKRJ</b> komu, čemu <b>RHJ</b> komu 'zn. 1', koga u čem, što 'zn. 2' <b>HJP</b> komu, smetati koga v. ometati	186 : 61

	<b>HJS</b> koga ili što → komu ili čemu	
	<b>VRH</b> komu, razg. koga	

#### 4.1.18. *Suditi*

„Glagolom *suditi* s prvom objektom dopunom u dativu ili akuzativu izriče se korist ili šteta.“ (Matas Ivanković, Blagus Bartolec, 2018: 173). U *Jezičnom savjetniku s gramatikom* (Pavešić ur., 1971: 268) ističe se da se glagol *suditi* od najstarijih vremena može dopunjavati s dativom ili akuzativom, ali je danas češća upotreba dativa (*suditi komu*). Za dopunu u akuzativu (*suditi koga*) navodi da će biti „analoška pojava prema svršenom glagolu *osuditi*“. Za Katičića (1991: 119) postoji razlika u značenju pa objašnjava da *suditi nekoga* zahvaća objekt dublje nego *suditi nekome* jer znači ili 'prosudivati ga' ili 'voditi formalni sudski postupak'. U ŠKRJ-u stoji da je glagol prijelazni ako znači 'voditi športsko natjecanje i nadzirati poštovanje pravila igre' (*suditi nogometnu utakmicu*), a neprijelazni u značenjima: 'davati, iznositi mišljenje, donositi sud ili procjene' i 'raditi posao sudca, voditi postupak na sudu i donositi presude'. RHJ, VRH i HJP donose također ista rješenja.

Korpus prikazuje sljedeće:

- *Nacrt i oznake na igralištu, kad utakmicu sude dva suca, moraju biti prema sljedećoj shemi (...).* (vkcroataturanja.hr);
- *Petnaest je godina sudio utakmice tadašnje Prve savezne rukometne lige (...).* (radio-varazdin.hr);
- *Često u životu rado sudimo drugima.* (arbnas.hr);
- *(...) kaže kako Hrvatska neće imati pravne posljedice, jer se na ovom sudu sudi pojedincima, a ne državama.* (uafdu.hr);
- *Vas troje gore prvo sudite sebi (...).* (rtl.hr);
- *Mnogo je teže suditi samima sebi nego drugima.* (iz.hr);
- *Konačno su svi dovedeni u Poznan gdje im je suđeno za izdaju.* (donbosco.hr);
- *Tamo se sudilo čitavom hrvatskom vodstvu, ali i svim braniteljima Hrvatske.* (pozeska-kronika.hr);
- *(...) nikada ne treba suditi čovjeka prema hvalospjevima prijateljstva ni prema pogrdama mržnje (...).* (iz.hr);
- *I sluša li tko moje riječi, a ne čuva ih, ja ga ne sudim.* (vecernji.hr);
- *Ne sudi čovjeka po njegovu znanju, već po tvrdoj vjeri i ljudskom držanju.* (iz.hr).

Iz navedenih je primjera vidljivo da se, baš kao što stoji i u priručnicima, dopuna u akuzativu uglavnom koristi u sportskom značenju. S druge strane, kad su u pitanju značenja 'donositi sud ili procjenu' i 'voditi sudski postupak' priručnici upućuju na rekciju s dativom. Primjerima je potvrđeno da se najčešće slijedi norma (68 primjera), ali u manjem broju ipak postoje i odstupanja od norme te se za navedeno značenje upotrebljava rekcija s akuzativom (37 primjera).

Slijedi tablica s prikazanim dopunama glagola *suditi*, opisom u priručnicima te njegovim odnosom u korpusnim potvrdama:

	Priručnici	D : A
suditi	<b>Jezični savjetnik s gramatikom</b> komu, koga (bolje komu) <b>Katičić</b> komu 'zn. 1', koga 'zn. 2' <b>ŠKRJ</b> sp. što, neprijel. nema primjera <b>RHJ</b> komu, što <b>VRHJ</b> komu, što <b>HJP</b> koga, komu, što <b>VRH</b> komu, što	68 : 37

#### 4.1.19. Učiti

I. Matas Ivanković, G. Blagus Bartolec (2018: 174) o tom glagolu kažu sljedeće: „Glagol *učiti* u značenju 'prenositi komu znanje' otvara mjesto objektu kojim se izriče korist ili namjena.“

U *Jezičnom savjetniku s gramatikom* (Pavešić ur.,1971: 282) stoji da *učiti* ima uvijek dopunu u akuzativu, a ne u dativu (*Učio ga je matematiku, plivanje i sl.*, a ne *Učio ga je matematičari, plivanju i sl.*). U HJS-u se također umjesto rekcije *učiti koga čemu* upućuje na rekciju *učiti koga što*. ŠKRJ navodi da je spomenuti glagol prijelazni i ima značenja: 'stjecati znanje, vještinu ili iskustvo' (*učiti čitati, engleski jezik, voziti bicikl*), 'prenositi komu svoje znanje, vještinu ili iskustvo' (*učiti koga matematiku*). U RHJ-u također stoji da je glagol prijelazni i zabilježena je samo rekcija s akuzativom *koga*. Dopuna u dativu u navedenom je rječniku spomenuta samo u značenju 'utjecati na koga svojim primjerom ili savjetom; poučavati' (*učiti koga dobru, učiti koga zlu*). HJP bilježi dvostruku akuzativnu dopunu (*što i koga*). U VRH-u je također zabilježen dvostruki akuzativ (*učiti koga matematiku*), ali u značenju 'utjecati na koga svojim primjerom ili savjetom' (*učiti koga dobru/zlu*) vidljiv je i akuzativ te dativ.

Slijede primjeri iz korpusa:

- *To nas uči povijest svih nasilnih revolucija.* (blog.hr);
- *Ljubav ne treba učiti, nego samo njegovati.* (zivotna-skola.hr);
- *Treba imati na pameti da Crkva uči ono što joj je Krist predao.* (zupa-nedelische.hr);
- *Prva generacija u Pučišćima uči klesarski zanat još 1946. godine.* (klesarskaskola.hr);
- *Učitelj iz škole s Beverly Hillsa uči svoje učenike plesati lambadu kako bi ih usmjerio na pravi životni put (...).* (ps-spin.hr);
- *U glazbenoj radionici djeca uče svirati različite instrumente (...).* (sos-dsh.hr);
- *Kao i učenike, Anamarija Čorko i svoju djecu uči ekološkim navikama (...).* (zdravakrava.hr);
- *(...) pritom ih učimo raznim vještinama i elementarnim stvarima života.* (vzzz.hr);
- *On nam se tako u eteru pridruži svake druge srijede u 19:05 sati u emisiji "Pod zvijezdama" i uči nas tajnama našeg planeta (...).* (radioistra.hr).

Već i iz navedenih primjera jasno je da se najčešće upotrebljava akuzativ, kako norma i nalaže. Međutim, često se u primjerima s predmetom u akuzativu (neživo) ne navodi primatelj u akuzativu (živo), što također navode i I. Matas Ivanković, G. Blagus Bartolec (2018:174). Potrebno je spomenuti da postoje i primjeri dopune u dativu, ali je omjer u usporedbi s dopunom u akuzativu vrlo malen – pronađeno je 20 primjera dativne i 69 primjera akuzativne dopune.

Slijedi tablica s prikazanim dopunama glagola *učiti*, opisom u priručnicima te njegovim odnosom u korpusnim potvrdama:

	Priručnici	D : A
učiti	<b>Jezični savjetnik s gramatikom</b> koga što <b>Katičić</b> koga što <b>ŠKRJ</b> koga što <b>RHJ</b> koga, koga čemu 'zn. 2' <b>HJP</b> što, koga što <b>HJS</b> koga čemu → koga što <b>VRH</b> koga, što, koga što, koga čemu	20 : 69

#### 4.1.20. Zapasti

U ovom je istraživanju pozornost usmjerena na prijelazno značenje glagola *zapasti* kojim se izriče šteta ili korist (Matas Ivanković, Blagus Bartolec, 2018: 174). ŠKRJ, kao i RHJ, navode



samo dopunu u akuzativu (*Zapao me je veći dio., to ga je zapalo*), a nema potvrda dativne dopune. HJP navodi i *koga* i *komu*, ali nisu dani primjeri za dativ, nego samo za onu za akuzativ (*da je dobro ne bi mene (nas) zapalo*). VRH donosi primjere: *Zapao me je veći dio; Da je dobro, ne bi mene (nas) zapalo*.

Primjeri iz korpusa kazuju sljedeće:

- *Onda mi je mama isplela uzorke koji su se svidjeli i mojim profesorima i tako je nju to zapalo.* (tportal.hr);
- (...) a Pija XII. zapala je čast da je *Inocenta XI. 7. listopada 1956. proglasio blaženim.* (zupa-vela-luka.hr);
- *Njegovo druženje s poslodavcima pokazuje ne samo da osobno nije dorastao zadatku koji ga je zapao (...).* (tportal.hr);
- *Riječ je o projektu na kojemu su se navodno izmijenili Martin Scorsese i Jonathan Demme prije negoli je zapao Macdonalda (...)* (online.hr);
- *Stoga me zapala ugodna dužnost da isprobam još jednu simulaciju.* (automoto-portal.hr);
- *Istraga koju poput vrućeg krompira svi odbacuju od sebe, zapala je dežurnog istražnog suca Milana Pečinu (...).* (zadarskilist.hr);
- *Zapala me je ova dužnost izreći zahvalu povodom zlatnoga jubileja Vašega misništva.* (cestica.hr);
- *Taj zadatak nekako uvijek zapadne vas.* (net.hr);
- (...) *Teofrastu (onaj čiji je govor božanski), zapalo je napisati pregled učenja svih starih grčkih mislilaca do Platona.* (zarez.hr);
- *Ma, pusti, meni je zapao direktor iz Njemačke (...).* (index.hr).

Kada se glagol *zapasti* pretražuje u građi, pojavljuju se i homoforme glagola *zapaliti*; npr. *Jezik tako malen ud, a gledajte kakvu vatru zapali., Ako neki moj igrač bude isključen (...) i time zapali navijače, on više nikada neće igrati za reprezentaciju., Pronađi svoj miris koji te opušta i u stresnim situacijama zapali uljnu lampicu (...).*

Nakon usporedbe svakoga pojedinačnog primjera može se reći da rezultati najčešće potvrđuju akuzativnu dopunu, i to u čak 33 primjera, a pronađena su samo dva primjera dopune u dativu.

Slijedi tablica s prikazanim dopunama glagola *zapasti*, opisom u priručnicima te njegovim odnosom u korpusnim potvrđama:

	Priručnici	D : A
zapasti	<b>ŠKRJ</b> koga <b>RHJ</b> koga <b>HJP</b> koga ili komu (u primjeru koga) <b>VRH</b> koga	2 : 33

#### 4.1.21. Zasmetati

I. Matas Ivanković i G. Blagus Bartolec (2018: 175) ističu: „Glagol zasmetati kao neprijelazni glagol otvara mjesto dativu štete.“ Malo se toga u priručnicima može pronaći o navedenom glagolu, većina priručnika ga ne spominje. Moguće je pronaći rješenja na HJP-u (rekcija *komu, čemu* bez primjera). RHJ kaže da je riječ o neprijelaznom glagolu značenja 'biti smetnja, zapreka, uzrok neprilike na putu, u čem; zapriječiti' (*zasmetao mi je pijesak na cesti, zasmetati komu u poslu, to mi je zasmetalo*). U VRH-U stoje značenja: 'biti smetnja, zaprjeka, uzrok neprilike' (*Zasmetao mi je snijeg na cesti.*), 'omesti koga u čemu' (*zasmetati komu u poslu*) i 'doživjeti kao neugodu' (*To mi je zasmetalo*). Dakle, nema primjera za dopunu u akuzativu.

Slijede primjeri iz korpusa:

- *Amerikanci će igrati samo Open turnire, ali to ih nije zasmetalo da u tako velikom broju potegnu preko Velike bare.* (hps-dart.hr);
- *To je jedino ono što nas je zasmetalo (...).* (mobil.hr);
- *Ono što me zasmetalo je njihova visoka cijena, iako je iznos vjerovatno opravdan.* (indigo-svijet.hr);
- *Neke prisutne zasmetala je moja otvorenost.* (hu-benedikt.hr);
- *Neke korisnike će to možda zasmetati, (...).* (mobil.hr).
- *Možda će neke zasmetati što o takvim temama govorim na početku ove nove godine.* (zupanasice1.hr);
- *Zdravlje će vam biti stabilno i dobro, a tek donekle mogu vam zasmetati kronične tegobe ukoliko takvih imate.* (com.hr);
- *Meni, sa druge strane u niti jednom trenutku to nije zasmetalo.* (tportal.hr);
- *Iz pouzdanih izvora smo doznali da je slavlje uz pjesmu i glazbu najviše zasmetalo susjedima koji su slučaj i prijavili policiji.* (kronika.hr);
- *U vožnji mu je zasmetao Nissan s čijim se retrovizrom glatko obračunao.* (auti.hr);

Kao što je rečeno, priručnici upućuju na upotrebu dopune u dativu, a to je korpusnom pretragom i potvrđeno u upotrebi. Pronađeno je 146 primjera s dopunom u dativu te su pronađena 122 primjera s akuzativnom dopunom pa je time potvrđeno odstupanje od norme.

Slijedi tablica s prikazanim dopunama glagola *zasmetati*, opisom u priručnicima te njegovim odnosom u korpusnim potvrdama:

	Priručnici	D:A
zasmetati	<b>RHJ</b> komu u čemu, komu <b>VRH</b> komu u čemu, komu što	146:122

## 5. Zaključak

U radu su predstavljene objektne alternacije u dativu i akuzativu 21 glagola u hrvatskom jeziku: *darovati/darivati, doći, ići, izbjeći, krasti, krenuti, lagati, naučiti, nuditi, platiti, pomagati/pomoći, ponuditi, poslužiti, pripasti/pripadati, savjetovati, služiti, smetati, suditi, učiti, zapasti i zasmetati*. Nakon što su svi glagoli provjereni u rječnicima i u savjetnicima te nakon što su pronađeni primjeri u korpusu, moguće je iznijeti konačne rezultate.

Ono što se može smatrati problematičnim, činjenica je da i među priručnicima, osim što postoje mnogobrojne sličnosti, postoje i razlike. U savjetnicima nije moguće pronaći sve glagole, a rječnička usporedba pokazuje da se jedino glagol *zasmetati* ne nalazi u *Školskom rječniku hrvatskog jezika*. S druge strane, iako se u rječnicima nalaze svi glagoli, ne nalaze se i sva značenja koja se potvrđuju u građi, a nema ni nekih dopuna. S obzirom na navedeno, poprilično je teško uspoređivati normu i upotrebu.

U svakom se slučaju može zaključiti da je istraženo nekoliko glagola kod kojih su razlike u značenjima nalagale u kojem bi padežu dopuna trebala biti (*pomagati, savjetovati, služiti, smetati, suditi*). Upotreba se nije uvijek podudarala s onim što norma nalaže. Primjerice, u odnosu na glagol *pomagati*, dopuna u akuzativu najčešće se odnosi na financijsku pomoć, međutim u korpusu je pronađen primjer s akuzativnom dopunom, gdje značenje ne predstavlja financijsku pomoć: *Zeleni čaj je mnogo bolji i ima sastojke koji pomažu borbu protiv raka*.

Budući da priručnici navode različite rekcije za pojedine glagole (*darovati/darivati, doći, izbjeći, krenuti, naučiti, nuditi, platiti*) vrlo je teško korpusnom pretragom uvidjeti odstupa li upotreba od norme ili ne. Kao primjer može poslužiti glagol *izbjeći*. Priručnici dopuštaju i dopunu u dativu i dopunu u akuzativu, ali u korpusu je pronađeno 140 primjera s akuzativnom dopunom, a tek 1 s dativnom dopunom, što znači da se ipak upotrebljava samo akuzativ.

Nadalje, glagoli: *ići, krasti, ponuditi, pripasti/pripadati, učiti, zapasti, zasmetati* u skladu su s normativnom odredbom u upotrebi padeža. Nasuprot tomu, upotreba glagola *lagati* i *poslužiti* nije u skladu s preporukama norme. Česti su primjeri akuzativa uz glagol *lagati*: *Kada te jednom krene, lagati uvijek će te lagati (...)*. iako je takva upotreba prema pravilima norme nepravilna. Slično je s glagolom *poslužiti*, trebala bi dopuna biti u akuzativu, ali gotovo je jednak broj primjera i akuzativnih i dativnih dopuna.

## 6. Literatura i izvori

1. Brozović, Dalibor. 1999. *Hrvatska enciklopedija*. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža.
2. Birtić, Matea i dr., 2012. *Školski rječnik hrvatskoga jezika*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Školska knjiga.
3. Barić i dr., 1999. *Hrvatski jezični savjetnik*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
4. Frančić, Anđela; Hudeček, Lana; Mihaljević, Milica, 2005. *Normativnost i višefunkcionalnost u hrvatskome standardnom jeziku*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.
5. *Veliki rječnik hrvatskoga standardnog jezika*, 2015. Gl. ur. Jojić, Ljiljana. Zagreb: Školska knjiga.
6. Katičić, Radoslav, 1991. *Sintaksa hrvatskoga književnog jezika*. Zagreb: HAZU, Globus, Nakladni zavod.
7. Matas, Ivanković, Ivana; Blagus, Bartolec, Goranka, 2018. *Objektne alternacije u dativu i akuzativu u hrvatskomu jeziku*. str. 158-183. u: Mlikota, Jadranka, 2018. *Od norme do uporabe 1: Zbornik radova sa znanstvenog skupa Od norme do uporabe održanoga 15. i 16. rujna 2016. godine na Filozofskom fakultetu u Osijeku*
8. Pavešić, Slavko, ur., 1971. *Jezični savjetnik s gramatikom*. Zagreb: Matica hrvatska.
9. Rišner, Vlasta, 2016. *Jezik medija kao s(t)jecište različitih stilova*. str. 236-263. u: ur. Rišner, Vlasta, 2016. *Jezik medija nekada i sad: Zbornik radova sa znanstvenog skupa održanog 6. i 7. lipnja 2014. godine na Filozofskom fakultetu u Osijeku*
10. Silić, Josip; Pranjković, Ivo, 2005. *Gramatika hrvatskoga jezika za gimnazije i visoka učilišta*. Zagreb: Školska knjiga.
11. Stolac, Diana, 2018. *Raskorak između norme i uporabe*. str 26-44. u: Mlikota, Jadranka, 2018. *Od norme do uporabe 1: Zbornik radova sa znanstvenog skupa Od norme do uporabe održanoga 15. i 16. rujna 2016. godine na Filozofskom fakultetu u Osijeku*
12. Šonje, Jure, ur., 2001. *Rječnik hrvatskog jezika*. Zagreb: Leksikografski zavod „Miroslav Krleža“, Školska knjiga.
13. Znika, Marija, 2018. *Standardnojezična norma u teoriji i praksi*. str. 8-26. u: Mlikota, Jadranka, 2018. *Od norme do uporabe 1: Zbornik radova sa znanstvenog skupa Od norme do uporabe održanoga 15. i 16. rujna 2016. godine na Filozofskom fakultetu u Osijeku*

## **Izvori**

*Hrvatski jezični portal* <http://hjp.znanje.hr/>, 21. lipnja 2019.

hrWaC – Hrvatski mrežni korpus [http://nl.ijs.si/noske/all.cgi/first\\_form?corpname=hrwac;align=](http://nl.ijs.si/noske/all.cgi/first_form?corpname=hrwac;align=) 21. lipnja, 2019.